No 11
YARIM AY
15 Kr.

15 GÜNDEN 15 GÜNE

Mecmuamızın sahiblerinden Hidayet Erenin kızı Selma, Firûzan Selâmi ile evlendi. Biz mecmuanın yazıcıları, mürettipleri, makinistleri ve müstahdemleri bu evlenişi kutlularız..

BU OYUNLAR, EĞLENCE MİDİR; YOKSA KUMAR MI?.

Hergün, gazetelerde polis vukuatını kuyanların, gözlerinden hiç kaçmaz:

"Falan semtte, falan kahvede kumar ynarken beş kişi yakalanmış...„

Ve bu kabil yakalanmalar, hergün kerrür eder durur. Böylece yakayı everenler; pek nomal olarak ait dukları mahkemeye sevkolunurlar. rada suçlarının derecesine göre cezara çarpılırlar.

Kumarın, ne büyük bir soysal dert duğunu hep biliriz. Bu yüzden vuku lan büyük facialar.. tevellüd eden kara lâketler yazıcılara: romanları, tiyatları, filimleri için en kuvvetli mevzuı vermiştir.

Bütün bu ibret derslerine.. bütün ı korkunç akibetlere rağmen, adem ğlu çok eski çağlardanberi kumar ynamış, ve hâlâ da oynuyor... Bu gişle daha çok uzun müddet oynacaktır da!..

Bu hastalığın kökü neredir?.. anunların bu kadar sıkı hükümlerine ğmen ne için önüne duralamıyor?.. ıralarını araştırmak çok derin bir es'ele!..

Bizim bugün temas etmek istediğiz nokta bunlar değildir. Gazeteler sık sık, hemen hergün köşede bukta.. küçük kahvelerde kumar oynanların yakalanıp cezalandırıldıkları kunur. İnsan bunları okuyunca derin rin düşünüyor, ve kendi kendine şu rguyu sorup duruyor:

"Acaba memlekette kumar, yalnız böyle köşede kenarda küçük kahvelerde.. amele, küçük esnaf, ve işsiz güçsüzler tarafından mı oynanıyor?..„

Gayri ihtiyarî gözlerinizin önüne, mükellef konakların.. büyük apartmanların bol ışıklı salonlarında gün ve gece, karılı erkekli oynanan pokerler.. briçler.. bezikler, bakara ve ruletler geliyor. Her bir seansta koybolan yüzlerce,

binlerce lira geliyor!.. Sonra yine gözlerinizin önüne adlarına serkl, kulüp denilen genel toplantı yerleri geliyor. Orada purolarını tüttürerek; viskilerini, rakılarını çerek.. omuzlarını gere gere korkusuz oyun oynayanlar; kazananlar ve kaybedenler geliyor...

O zaman kendi kendinize soruyorsunuz:

"Acaba bu oyunlar kumar değil mi?.. Acaba burada bir cepten çıkıp öbür cebe girenler para değil mi?..

"Acaba burada bütün varlıklarını kaybederek, ailelerini korkunç sefaletlere sürükleyenlerin, hiçbir suçları yok mu?„

Evlerde, apartmanlarda, kulüplerde oynanan muhtelif oyunların, vakit geçirmek için tertip edilmiş eğlenceler olduğu iddiası pek gülünçtür. Eğlence için, hoşça bir kaç saat geçirmek için oynanan oyunlarda, para mevzuu bahis olmamalıdır. Halbuki aileler arasında tertip edilen oyunlarda bile, her seansta enaz yirmi, elli, yüz, beş yüz lira döndüğü görülüyor.

Oyun iptilâsı, dev adımlarile bütün büyük şehirlerimizi, kasabalarımızı istilâ ediyor. Bunların oynanmasını medenîlik, asrîlik telakki ederek kurban giden birçok biçareler de vardır!

Şimdi düşünüyorum: Köşe bucak kahvesinde kırk elli kuruşa kağıt çektikleri için yakalanan, ve tâ hakim huzuruna kadar sevkolunan; bu suçlunun oyuncu ile, öteki oyuncuların suçları arasında ne fark vardır ki bunlar, senenin 365 gününde - her gün ve her gece - oyunlarını serbest serbest oynıyabiliyorlar?..

Ve kendi kendinize yine soruyorsunuz: Acaba bunlar, kanunun pençesinden yakalarını, hangi mucizelerle kurtarıyorlar?...

BİR GEZENİN HİKÂYESİ

(İstanbulu bir gezen şehri haline getirmeği düşünenlere birkaç kroki)

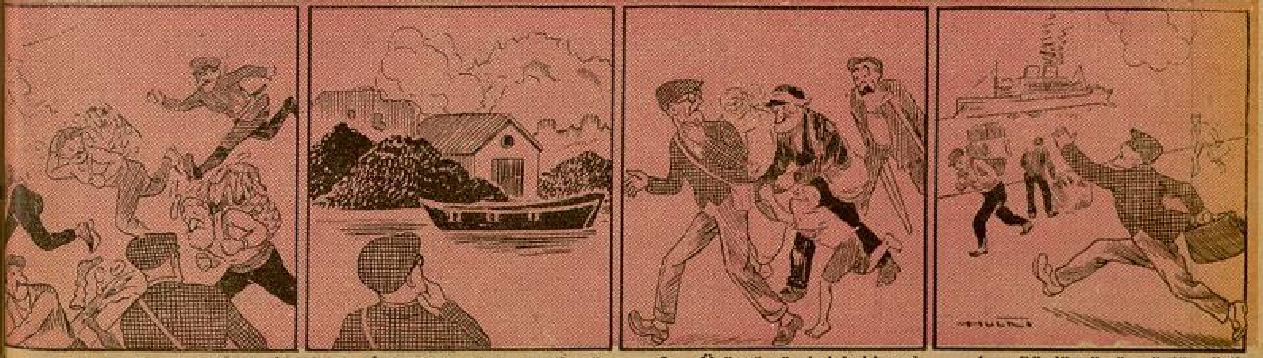

1 — Mister Conston Smit İstanbulu gezmeğe geldi.. İlk gün köprüde bir meydan muharebesile karşılaştı...

2 — İkinci gün şehrin görülmeğe değer güzelliklerine sahip olan Boğazda bir gezinti yaptı...

3 — Üçüncü gün kalabalık caddelerin birinde kendisini biran yalnız bırakmayan bir sürü ahbaplarla karşılaştı...

4 — Dördüncü gün gönlü, gözü memnun ve mesrur kendini vapura dar attı...

Çeviren :
ENVER NACİ

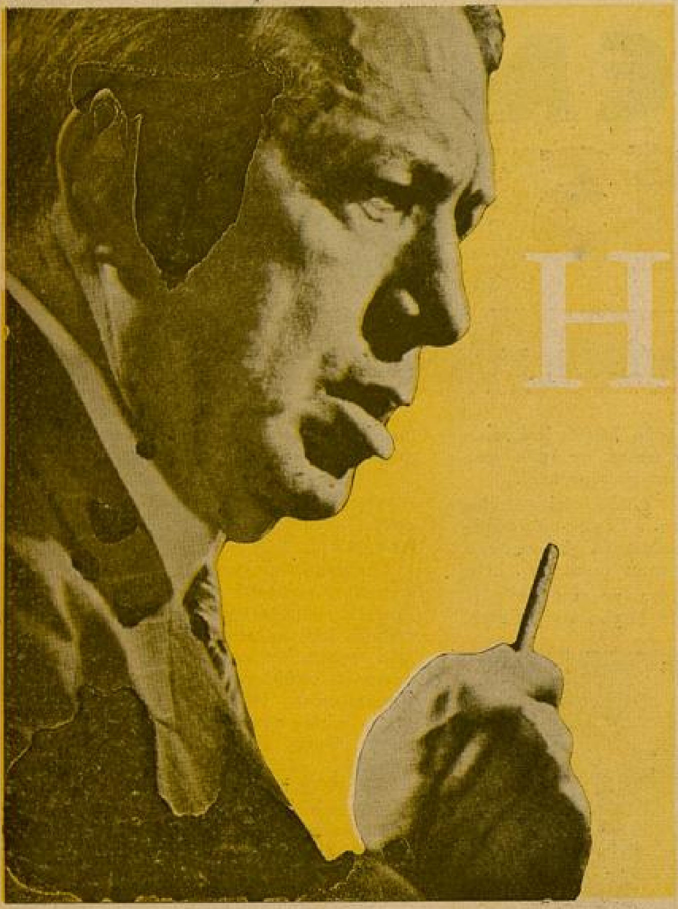

HAKİMLER

BENİ DİNLEYİN...

Kabristanın bir ucundaki küçük kulübesinde yatıp kalkan Béziers mezarlığının bekçisi, 1883 senesinin 17 haziranında, sabahın saat iki buçuğunda mutfağa kapatılan küçük köpeğinin havlamalarile uyandı.

Derhal aşağı indi, ve gördü ki hayvan, sanki evin etrafında bir serserinin dolaştığını kapının altından hissetmiş gibi, şiddetle havluyordu. O zaman bekçi Vincent, silâhını aldı ve ihtiyatla dışarı çıktı.

Köpek, iki tarafı ağaçlı olan General Bonnet yolu istikametince koşarak gitmeğe başladı. Birdenbire, madam Tomoiseau abidesinin yakınında durduğu görülüyordu.

Bekçi, bu esnada ihtiyatla ilerlerken, Malenvers yolunun kenarında hemen küçük bir ışık gördü. Mezarların arasına sokuldu, ve mukaddesatı çiğneyen korkunç bir sahne ile karşılaştı:

Bir adam, yeni gömülmüş genç bir kadının cesedini mezarından dışarı çekiyordu...

Bir toprak yığını üzerine konulmuş olan donuk ışıklı küçük bir fener, bu iğrenç sahneyi aydınlatıyordu.

Bekçi Vincent bu sefilin üstüne atıldı, zorla yere yatırdı, ellerini bağladı ve polis karakoluna götürdü.

Courbataille adını taşıyan bu adam, şehirde avukatlık yapan zengin, iyi tanınmış bir gençti.

Muhakeme edildi. Müddeiumumî, bekçi Vincent çavuşun karşılaştığı pek çirkin hadisenin mazbatasını tekrar okuttu, ve dinleyenleri ayağa kaldırdı.

Bütün dinleyicileri, istikrahtan doğan bir ürperme aldı. Hâkim yerine oturduğu vakit etraftan: "İdam! idam!.„ diye haykırmalar başladı. Reis, sükûneti temin edinceye kadar hayli güçlük çekti.

Sonra ciddî bir sesle söze başladı:

— Maznun!... kendinizi müdafaa için bir diyeceğiniz var mı?

Avukata lüzum görmiyen Courbataille ayağa kalktı. Bu, çok güzel, gösterişli, esmer, açık çehreli, yüzünün hatları kuvvetli, bakışları sabit bir gençdi.

Birdenbire halkın ıslık sesleri yükseldi.

O, hiç şaşırmadı, önce biraz hafif, fakat gittikçe kuvvetlenen boğucu bir sesle söze başladı :

— Bay Başkan ve bay üyeler! size söyliyeceklerim pek az değildir.

Bekçi Küçük Bir Işık Gördü. Mezarların Arasına Sokuldu. Mukaddesatı Çiğneyen Korkunç Bir Sahne İle Karşılaştı.

◆

Bütün Dinleyicileri, İstikrahtan Doğan Bir Urperme Aldı. Hâkim Oturunca Her Ağızdan: "İdam!.. İdam!..„ Sesleri Yükseldi.

Mezarına tecavüz ettiğim kadın, çok sevdiğim metresimdi.

Onu, ne şehvanî bir aşkla, ve ne de ruhun ve kalbin basit bir şefkatile değil; fakat mutlak, tam ve çılgınca bir aşkla seviyordum.

Hakimler!.. beni dinleyiniz:

Kendisine ilk defa rastladığım zaman, onu görünce garip bir his duydum. Buna ne bir hayret, ve ne de bir takdir değil, ancak bir şimşek darbesi denilebilir. Fakat enfes bir saadet duygusu... Sanki ılık bir banyoya daldırılmış gibiydim. Hareketleri beni çıldırtıyor; sesi varlığımı sürüklüyordu. Bakarken, bütün şahsiyetile bana sonsuz bir zevk veriyordu. Onu, çoktanberi tanıyormuşum gibi geliyordu bana. Halbuki henüz görmüştüm. O, benim ruhumdan bazı şeyler taşıyordu.

O, bana; ruhumdan kopan bir davete.. bütün hayatımızın devamınca ümide doğru sevkettiğimiz bu mütemadî ve müphem davete, cevap gibi görünüyordu!..

Onu biraz daha tanıdıktan sonra, artık yalnız kendisini tekrar görmeği düşünmek, bana derin ve gayet güzel bir heyecan veriyordu. Elinin elime teması, ruhuma öyle bir haz veriyordu ki, buna benzerini daha önceleri hayalimden bile geçirmemiştim. Gülüşü gözlerime çılgın bir sevinç dalgası halinde akıyordu. Bu zevk bana koşmak, dansetmek, yerde yuvarlanmak arzusu veriyordu.

Daha sonra metresim oldu.

İşte o zaman benim kendi hayatımdı o.. Artık dünyada başka birşey beklemiyordum. Hiçbir şey istemiyordum, hiçbir şey!..

Bir akşam dere boyunca biraz uzaklara gezmeğe gitmiştik, yağmura tutulduk. Metresim fena halde soğuk almıştı.

Ertesi gün bir göğüs nezlesine tutulduğunu bana söyledi. Sekiz gün sonra da bitkin bir hale geldi.

Can çekişme saatleri esnasında hayret ve telâş, iyice düşünmeme ve anlamama mani oluyordu.

O, öldüğü vakit, vahşî ümitsizlik beni öyle şaşırtmıştı ki, başka bir şey düşünemiyordum. Yalnız ağlıyordum.

Kefenlemenin bütün korkunç safhaları esnasındaki kuvvetli ve şiddetli ıstırabım, herhalde bir delinin acısı, bir nevi şehvanî ve uzvî ıstırap gibiydi.

Sonra götürüldü, gömüldü. Birdenbire ruhum tamamile çıplaklaştı. Bunun neticesi olarak, bir anda o kadar korkunç manevî ıstırablar geçirdim ki.. Bu acı bana, aynile onun verdiği aşk kadar değerli idi.

O zaman şu sabit fikir içime girdi: "Artık onu tekrar göremiyeceğim.,,

Böyle tam bir gün düşününüz de, sizi bir bunaklık kaplamasın!., Düşününüz! Orada, bütün dünya yüzünde kendisine benziyen bir ikincisi bulunmayan, tapındığınız biricik bir varlık var., Bu mevcudiyet size kendini vermiş, ve sizinle beraber aşk adı verilen esrarengiz bir birleşme yaratmıştır. Gözleri size sonsuzluktan daha geniş, safiyetten daha lâtif gelir. Gözleri muhabbetle parlar veya güler. Bu mevcut sizi seviyor. Size söz söylerken sesi, içinize bir saadet dalgası gibi akıyor..

Fakat birdenbire kaybolup gidiyor! Düşününüz! sadece sizin için gaip olmuş değil, ebediyen yok olmuştur. Ölmüştür. Bu kelimeyi anlıyor musunuz? Anla... anla... anla... Hiçbir yerde o artık bulunmıyacak. Hiçbir zaman bakmıyacak. Bütün beşerî sesler arasında onun telâffuz ettiği kelimelerden birini.. onun gibi telâffuz edecek bir ses bulunmıyacak.

O zavallıya benziyen bir çehre artık bir daha doğmıyacak. Anla, anla!. Heykellerin kalıpları saklanır, ve sonra ayni maddeden, ayni çerçeve ve renkte tekrar dökülerek bir tıpkısı elde edilir. Fakat bu vücut ve çehre toprak üstünde tekrar görülmiyecektir. Bununla beraber dünyaya gelecek olan binlerce, milyonlarca, milyarlarca kadınlar.. bundan başka da bütün müstakbel kadınlar arasıada onun gibisi bulunmıyacak. İşte bu imkânsızlığı düşünürken insan deli olur!..

Yirmi sene yaşadı. Fazla değil, ve ebediyen uçup gitti; ebediyen.. ebediyen!.

Düşünüyordu, gülüyordu ve beni seviyordu. İşte bukadar. Düşünüyordum ki onun parlak, sıcak, pek tatlı, gayet beyaz, çok güzel olan vücudü; toprak altındaki bir tabutun dibinde çürümeğe başlıyordu. Fakat, ya ruhu, düşüncesi ne oldu?.. Artık onu tekrar görememek, görememek!... vücudünün dağılacağı fikri bana arız oldu. Böyle olmakla beraber, bu sevgilimi tekrar tanıyabilecek miyim düşüncesile, cesedini bir kere daha görmek istedim!

Bir kazma, bir fener ve bir çekiç alarak gittim. Mezarlık duvarının üstünden atladım. Kabrinin üstünde tamamile örtülmemiş bir delik buldum.

Tabutu açmağa koyuldum. Bir tahta kaldırdım. Ağır bir koku yüzüme çarptı. Ah!.. nerede onun zambak kokan yanağı!.

Bu sırada da tabutu açtım, yanan fenerimi içine tuttum ve onu gördüm. Yüzü mavileşmiş, şişmiş ve korkunç bir hal almıştı! Ağzından siyah bir su akıyordu.

O, işte oydu. Beni bir ürperme ve dehşet kapladı. Bu korkunç çehreyi kendime çekmek için elimi uzattım, saçlarından tuttum.

İşte o esnada tutuldum.

Nasıl ki, bir sevgiliyi derağuştan sonra güzel kokusu bir müddet daha hissedilirse, ben de sevgilimin o pis kokusunu bütün bir gece öylece sakladım ve duydum.

Artık bana istediğinizi yapabilirsiniz!...

. . . .

Salonu garip bir sükût kapladı. Daha başka şeylerin söyleneceği bekleniyordu. Mahkeme heyeti karar vermek üzere salondan çekildiler.

Birkaç dakika sonra tekrer geldikleri zaman maznun korkusuz, endişesiz görünüyordu. Reis, kanunun kendisini masum bulduğunu zavallı gence bildirdi, ve serbest bırakıldı. Fakat o, tavrını hiç değiştirmedi. Halk delikanlıyı şiddetle alkışlıyordu...

GÜNAH GÖNÜLLÜLERİ

No: 11

Yazan: **M. S.**

Nihayet bu gece, çok uzun süren bekleyişin yorgunluğu dinecek.

Kapıyı açan Ferit güldü :

— Daha kişeler açılmadı bayım. Bir saat sonra teşrif buyurun !

Ve geri çekilerek ilâve etti :

— Bu ne erkencilik yahu ? Korkarım konserin şerefine işi gücü de serdin ?

Ben de güldüm :

— Değmez mi yani ?

Hicranın sesi duyuldu :

— Değmez ya... Hem işi gücü sermeye değil, boş zamanlarda dinlemeğe bile değmez...

Boynumu büktüm :

— Biraz daha gayret etseniz erken geldiğim için beni suçlu çıkaracaksınız!

Bu şakamın cevabını, koluma girerek beni salona sürükliyen, Hicran verdi :

— Ne çıkar sanki ? Az sonra sen sukutu hayale uğrayınca da, biz suçlu çıkacağız !

Muhakkakdı ki o, bu sözüyle sesini kasdediyordu. Fakat bunu söylerken tesadüf onu Feritle gözgöze getirmişti. Bu tesadüf Hicranın yüzündeki pembeliği artırmıştı. Feride baktım. O da, nedense gözlerini gözlerimden saklamağa, ve suçunun delili yüzüne vurulmuş arlı bir mücrim gibi, başını önüne eğmeğe lüzum duymuştu.

Koltuğa otururken, divana yaslanan Hicranın anlattıklarını duyabilecek, anlayabilecek halde değildim.

O söz, o göz göze geliş, o kızarış, ve baş eğiş neyi anlatıyordu ? Benim aylarca boşa boş bir vehme yorduğum şüphelerimin doğruluğunu mu ?

Yoksa ben, o sözü, o gözgöze gelişi, o kızarışı ve baş eğişi biribirlerine ekliyerek kafamın içinde uzun bir şüphe zinciri yaratmakla, yine vesvesemin suikasdına mı uğruyorum ?

Ve nihayet bende bu şüpheyi, bu şüphelenme istidadını alevlendiren duygu rüzgârlarının adı ne ?

Bu, sade Hicranın benden duygu-

larını gizleyişini sezmenin acısına benzemiyor:

— Celâl ağabey!

Hicranın yanıbaşımdan yükselen sesi, cevabımı duyuramıyacağım kadar uzaktan geliyor gibi!..

Mantığım ve şuurum ona cevap vermemi emrediyor. Fakat hislerimle iradem, bu emri yerine getirmeme imkân bırakmıyor.

Beynimin dişleri, sımsıkı bir düğümü çözmeğe çabalıyor: Acaba bu gece bana hazırlanan asıl sürpriz o söz, o gözgöze geliş, o kızarış, ve o mücrimce baş eğiş miydi?

— Celâl ağabey!...

Bu sefer Hicranın daha yüksek çıkan sesinde süpheye, korkuya, endişeye benziyen titreyişler de var. Başımı kaldırdım. Gözgöze geldik. Hafif çatılmış kaşları da, sesi gibi belli belirsiz titriyor:

— Ne oldun Celâl ağabey? O kadar daldın ki, ancak dördüncü seslenişimi duyabildin?

Hicranın mubaleğaya lüzum görmiyeceğine göre, onu duyamıyacak kadar dalmıştım. Bu beni, hislerime kapılışımdaki gayri tabiîlikten ürküttü.

Ve bana, duygululuğumun marazilikindeki hudutsuzluğu öğretti.

Anlıyordum ki bazı düşünceler ve bazı duygular beni, tıpkı keskin içki kadehleri gibi sızdırıyordu.

(Arkası var)

Bu senenin en şık ve zarif yaz mevsimi şapkalarını: Mme MARİE CATSOUDİ'nin ŞAPKA SALONUNDA bulacaksınız. — Beyoğlu: İstiklâl Caddesi Glavanı sokağı köşesinde No. 2 Birinci kat

Deniz

Yazan :

CAHİT UÇUK

... Çılgın gibiyim sevgili!. Bana yaşattığın bir tek gün, yaşayışımın kuvvetli akışına bir çevrim yeri oldu.

Değişik; eskisine hiç benzemiyen bir başım.. bir yüreğim var şimdi. O baş, kendi örneği bir baş için yaşayacak; o yürek, içinde engin denizlerin uğultusu dolu, bir yürek için çarpacak.. Küçük kotranın hâlâ içinde gibiyim. Fırtınalı denizlerde hâlâ uçar gibiyim. Ellerimiz biribirini, yeryüzünün bütün kuvvetlerini duyarak, sıkarken; yüzümüze rüzgâr, ve denizin suları çarpıyor... Biz, bunlardan korkusuz, dudaklarımızda rüzgârı geri çeviren bir türkü.. enginlere açılıyorduk!.. Bu deniz, bizim ilk beraber olarak yürüdüğümüz uzun yoldu. Ellerimiz, yaşamak yolunca beraber yürüyeceğimizin sözünü verir gibi, sarılmışlardı biribirine... Ayaklarımız sular içinde, başımız göklerdeydi. Gözlerimizde rüzgâr, fırtına.. ve köpük dolu dalgalar vardı. Çılgın gibiydik sevgili!... Sandalımız görmeden yürüyor, sözlerimizi duymadan konuşuyorduk, seninle elele vermenin yükselişini içimde duyarken... Ah!.. bu eli bulabilmek için, nasıl çırpındığımı bilsen!.. Yalnızlığımın, Boşluğumun rüzgârlarına göğüs germenin zorluğunu bilsen!.. İçten içe duyup, isteyip bulmaamak güçlüğünü bilsen sevgili; bana sormazdın.. Benden korkmazdın... İnanırdın ki: senden sonra yüreğim kimse için çarpmıyacak.. İnan, o, seninle yürüdüğü gibi, hiç bir yolda yürümemişti. O, sende olanları bulmak için, yalnız başına karanlık.. korkunç yollar yürümüştü. Fakat artık buldu. Bulduktan sonra sakın sen, elini onun elinden çekme !.. ellerimiz biribirinin içinde uzun, zorluklu yolları.. engin denizleri aşacagız değil mi ?

Her zaman ellerinin kuvvetinde bana, gökyüzünün sonsuzluklarını.. engin denizin coşkunluklarını göstereceksin değil mi?..

Rüzgârlar eserken rüzgârsız yerler, güneş gökte yanarken gölgeler, engin denizler fırtınalı iken sakin koylar arayacağız değil mi? Baharda yazı, yazda güzü, güzde kışı hep el ele arayacağız değil mi?.. Sonra.. sonra saçlarım ağarmış, renklerim solmuş.. ak döşekler içinde yolum senden, ilk defa ayrılırken; bu engin denizde geçmiş fırtınalı günleri hatırlarken sen, dudaklarınla gözlerimi kapayacaksın değil mi sevgili?..

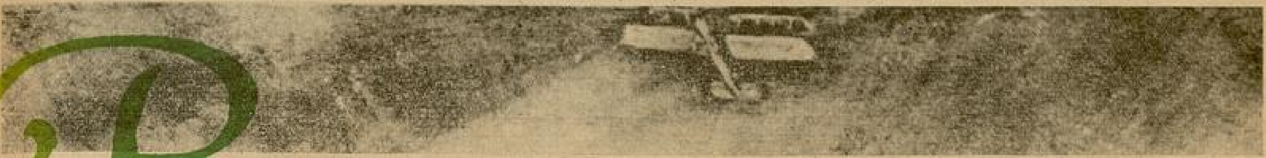

BOĞUCU GAZLAR

Bu Korkunç Silâhı İlk Bulan Kimdir?

Büyük Genel Savaşda (1914 - 1918) Almanlar, ilk defa 1915 yılında Fransızlara karşı boğucu gazları kullandılar. Bu ilk denemede gazlar, rüzgârların tesirile Alaman siperlerine dönmüş, ve orada binlerce kurban verdirmişti.

Boğucu gazları bulan Profesör Haberin karısı, bu olgu üzerine yasından ölmüştü.

Kendi bulduğu silâhla gene Almanları öldüren, ve karısının ölümünden sonra bir türlü teselli bulamıyan doktor, buna rağmen çalışmasına devam etmiş ve öldürücü maddenin inceliklerini arayıp bulmak için oğraşmıştır.

***

Bu kadar insanın ölümüne sebeb olan zehirli gaz, Berlin yakınında Dahlemde bulunmuştur.

Dahlem, bahçeler içinde yapılmış şık villâlarla doludur. Asfaltlı yoldan biraz uzak bir parkın ortasında Kaiser Wilhelm Enstitüsü görünür. Bu enstitünün salonlarında işliyen galvanometrelerin sarsılmaması şarttır.

İşte profesör Fritz Haber, amonyakın sun'i sentezini ilk bulan bu adam, imparatorun kendisinden beklediği şeytanî buluşu, insana sevinç ve hayat veren bu dekor içinde bulup ortaya koymuştur.

Profesör görüştüklerine :

— Benim yaptığım adaptasyondan ibaret. Bazı gazlerin zararlı hassaları olduğu herkesçe malûmdu, diyor.

İkinci Wilhelmin, 1911 de kurulan "Kaiser Wilhelm Gesellschaft»ı himayesine alması, acaba bu gizli emelle değil mi idi?

O tarihte, Amerikada Karneci Enstitüsü ile Rokfeller Enstitüsü kurulmuştu. Bu iki özel kurum, Amerikayı, fennî araştırmalar bakımından dünyanın başta gelen memleketlerinden biri haline getirmişlerdir. Muhtelif ihtisas sahibi bilginleri koynunda toplıyan bu kurumlar, önce üniversitelerde yüksek öğrenme ile bir arada yapılan bu araştırmalar, ayrı ayrı yapıldığı zaman çok daha verimli olduğunu, bilgi dünyasına isbat etmişlerdi. Araştırıcının sanları, çok kez bir öğretmende bulunan sanların taban tabana zıddıdır.

***

İki milyarderin Amerikada yarattığı şeyi, Almanyada vücude getirmek üzere, başlarında Von Harnack'ın bulunduğu bir takım uyanıklar, büyük endüstiri adamları, bankerler, imparatorluğun yüksek işyarları birleştiler. İmparator, 38 azası bulunan ve bir Senat tarafından idare edilen bu sosyeteye büyük tahsisat verdirdi. "Kaiser Wilhelm Enstitüsü„ nü profesör Haber ile birlikte idare eden profesör Freundlich, Almanyada bu türlü 29 enstitü bulunduğunu; ve bu enstitülerde, 500 kişinin, en yaman araştırma kereçlerile çalştığını söyliyor.

Bundan yirmi beş sene önce Dahlemde kumdan başka birşey yoktu, bugün burası en görülmedik bir fen şehridir.

Sırf araştırmalarla oğraşan enstitü iki kısma ayrılır. Birisi profesör Haberin, öteki profesör Freundlichin kısımları. Profesör Freundlich :

«— Enstitünün Genel Savaşta boğucu gazler yaptığı doğrudur. Fakat artık bu türlü şeyler yapmıyoruz; ve ne olursa olsun yapmağa da hiç niyetimiz yoktur. Bütün çalışmalarımız sadece bilgi alanına çevrilmiştir. Enstitümüz herkese açıktır. Yeni araştırmaları takib etmek üzere, bizimle beraber çalışmak istiyen değerli ecnebi talebeye, kapılarımız daima açıktır.

Bugün benim idarem altında çalışan yirmi üç talebe arasında üç Amerikalı bir İngiliz, bir Japon, bir Yuğoslav, bir de Rus vardır. Profesör Haberin yanında da ayni nisbette ecnebi talebe bulunuyor.

Almanyanın şimdi boğucu gaz yapmağa ihtiyacı yoktur. Ancak boğucu gaz formüllerinin hepsi elimizde mevcuddur; ve bu formüller her gün artmaktadır. İhtiyaç halinde istenildiği kadar boğucu gaz yapmak için bize ancak on beş gün yetişir; diyor.

LONDRA STUDYOLARINDA

ABDÜLHAMİD

Yazan :

FAHİR

Londranın Wardour str. diye bir sokağı vardır. Bu sokak bütün flim acentalarının yazıhanelerile, flim malzemesi ve çeşit çeşit sinema alma makineleri satan mağazaların bulunduğu yerdir. Bu sokakta bir de (Film Haus) var ki, benim studyosunu gezdiğim "Britisch İnternational Flim„ şirketinin yazıhaneleri ile, Universal flim şirketi ve birkaç flim şirketi de bu binada bulunuyor. Londraya geldiğimin ertesi günü, hemen bu flim evine gittim. İstanbul sinemacılarının hiç te yabancısı olmayan şirketin haricî satış müdürü Mösyö Feliks, beni çok iyi karşıladı. Studyoları, flimleri hakkında bana birçok malûmat verdi. Vakit epey gecikmişti, pencereden bulutlar arasında batan güneşi gösterdim ve: "ne güzel„ diye söyledim. Mösyö Feliks: " Bunların en iyisini ben, Perapalas otelinin üst katındaki odamda gördüm. Haliçe doğru akşam üzeri batan güneşi öyle büyük bir zevkle seyrederdim ki!... sizin memleketinizin güzelliğinin emsali yoktur„ dedi. Biraz da İstanbul sinemacılarını ve sinemalarını sordu.

Bu gün studyoları gezmek için randevü vermiştim, erkenden yazıhaneye gittim. Mösyö Feliks, muavini Mösyö Weit'i yanıma verdi; beraberce şehrin merkezinde bulunan Parklane otobüs istasyonuna geldik. Burada Green line denen ve şehirden uzak yerlere işleyen otobüslere bindik; şehirden tamam bir saat mesafede Elstree denilen bir köyde bulunan studyoya geldik.

Bu köy vaktile 11 evlik bir köyken, şimdi bizim Bakırköy büyüklüğündedir. Buradaki studyonun vaziyeti de Avrupanın en büyük studyoları derecesindedir. Studyoda ayrı ayrı 3 yerde film çevriliyordu. Birisi: (Abdulhamid the Damned) - menfur Abdulhamid - demekmiş. Bu film birkaç ay evvel bitmiş. Şimdi harice göndermek üzre birçok kopyalarını yapıyorlar. Film bir zamandan beri Londrada gösteriliyor. Birçok memleketlere de gönderilmiştir.

Bu film 80,000 İngiliz lirasına mal olmuş; haricî sahneleri İstanbul ve Balkanlarda alınmıştır. Dahilî dekorlarda eski saray âdetleri canlandırılmıştır. Eskiden Yıldız sarayında çalışmış, saray, âdetlerini bilen bir Türk, bu filmde saray sahnelerini bizzat göstermiş. Filmde Fritz Kortner Abdülhamid rolünü, ve Nils Asther zabtiye nazırı rolünü çevirmişlerdir. Söylediklerine bakılırsa Nils Asther bu filimde olduğu kadar, hiç bir filimde muvaffak olmamıştır. Kadınlardan Adrienns Ames başlıca mühüm rolü oynamış; rejisörlüğü de Karl Gruene yapmıştır.

Flimin mevzuu kısaca, şudur: Bir genç Türk mülâzimi saltanatı yıkıyor, ve bir yeni Türkiye hükûmeti kuruyor. Tabiî bu arada Abdülhamidin fenalıkları, cinayetleri ve bir takım saray entrikaları canlandırılmıştır.

Fakat mevzu: ne tarihe ve ne de hakikatlere hiç uymayan bir sürü vak'alara istinat etmektedir. Saray âdetleri diye gösterilen birçok merasim ve sahneler, Türklüğü tezyif ve tahkir için kasden tasni edilmiştir.

Abdülhamidin istibdat ve ihanetlerini, entrikalarını canlandıracak o kakar mühim hakikî vak'alar varken, seçilenler pek manasız ve gülünç şeylerdir. Saray dedikoduları olarak gösterilen parçalar da, orta çağ Avrupa saraylarında dönen ve birçok kitablara, tiyatrolara mevzu teşkil etmiş bulunan hadiselerin, kabataslak birer taklidinden başka bir şey değildir.

Sözün kısası, bu flim yalnız Abdülhamidin adından istifade ederek büyük menfaatler temini gayesile çevrilmiş; baştan başa uydurma ve memleketimiz hakkında muzır bir propaganda kaynağı olan çirkin bir flimdir.

Gördüğüm ikinci flim "La vie de Bohème„ dir. Rejisör Paul Stein'in çevirdiği bu flimide 3 operatör çalışıyordu. (25) metre yüksekliğinde (50) metre genişliğinde ve (100) metre uzunluğunda kurulmuş bir (Venedik) dekorunda çalışıyorlardı. Bu filmi Duglas Ferbanks'ın oğlu ile Kerturod Lorens (kadın aktris) oynuyorlar.

Büyük dekorun bir kısmı çevriliyor, diğer köşesinde dekorcılar dekor kuruyorlar. 300 kişilik figüran kafilesinden kimisi iskambil oynuyor, kimisi konuşuyor, kimisi kahve içiyor. Bu studyoların içi bambaşka bir âlem!... birdenbire bizim polis düdükleri gibi bir düdük öttü. Herkes o anda sustu, flim çevrilmeğe başlandı. Her sahne asgarî 4 defa çevriliyor; bir aralık rejisör beni Duglas'ın oğlu ile tanıştırdı.

Üçüncü film de: rejisör Arthur Waads'ın çevirdiği (Drake) namındaki filmdir. Bu film meşhur İngiliz Amiralı kaptan (Drake) ın hayatını tasvir eden tarihî bir filmdir. Kraliçe Elizabetin sarayında geçen bir sahneyi çeviriyorlardı. Kardinal rolünü oynayan maruf bir aktördü. Söylediği sözler, galiba pek zor olacak ki, bir türlü beceremiyordu. Bizim büyük Behzad hatırıma geldi. Behzadın unutkanlığı ve uydurmaları vardır. İnsan güler Behzadın bu hoş hallerine!.. Halbuki İngilizinkine kızıyorlardı.

Film çevrilirken oyuncular arasında ufak tefek münakaşalar hiç eksik değil. Meselâ büyük kadın artist biraz geç geliyor, rejisör kızıyor: — "Her zaman bizi böyle bekletiyorsunuz!..„ Artist: — "Ben hazırım, sizi bekliyorum!..„... Fırtına geçiyor, derhal dost oluyorlar ve hemen film çevriliyor.

Gezdiğim bu studyodan başka İngilterenin diğer büyük stüdyoları:

Gaumont Britisch İnter. şirketi;
Britisch Dominyons şirketi;
London film şirketi;
Bufıst Lion şirketi;
Irvic Henhan Proeuction şirketidir.

Bundan başka İngilizlerin daha birkaç küçük studyoları vardır. Bütün studyolarda bir senede (80 ile 100) film çevrilmektedir. Büyük Britinyada buğün (3300) sinema muntazaman çalışmaktadır.

Londurada Çevrilen ABDÜLHAMİD Filminden İki sahne

YÜZ YILDA VAPURCULUK NE İDİ? NE OLDU?

Temmuzun birinci günü bütün limanlarımızda, Türk sularını yalnız bizim bayrağımıza bağlayan kabotaj zaferi kutlulandı. Bu, memleketimizde deniz için yapılan ilk bayramdı. Bu bayram, bizde denizciliğin büyük ehemmiyetinin anlaşıldığını gösterdiği için, çok mühimdir. Bu vesile ile biz son 100 yılda vapurların geçirdiği inkilâpları gösteren bu çok değerli yazıyı dercetmekteyiz.

Dünyanın en büyük gezgin gemisi olan "Normandie„ nin tezgâhtan indirilerek Amerika gidip gelişi, bütün dünya gazetelerinde bu yürüyen şar hakkında uzun uzun yazılar yazılmasına sebep oldu. Vapurculuk tekniğinin bir harikası sayılan "Normandie„ ye dair birçok bilgiler verildi. Büyük gezgin gemileri yapılarının, dört günde ve en son konfor içinde insanları Avrupadan Amerikaya taşıyan, ve gene ayni zamanda getiren "Normandie„ ye varıncaya kadar hangi safhalardan geçtiği herhalde merak edilecek bir mevzudur.

İlk buhar ile işleyen vapur 1819 senesinde denize indirilmişti. Bu gemi Dover ismindeki bir kumpanyanın malı idi. Rob Roy ismi verilmişti. Vapur diyince bugünkü gemileri göz önüne getirmemelidir. Bu ilk vapur o kadar yavaş gidiyor, ve o kadar sık sık bozuluyordu ki, yolcuların çoğu vakitlerini balık avlamakla geçiriyorlardı. Gemide konfor namına hiç birşey yoktu. Uzun mesafeler aşmak şöyle dursun, ancak Fransa ile İngiltere arasında - o da güçlükle - gidip gelebiliyordu. Bu ilk vapuru yüz, ikiyüz tonu geçmeyen birçok gemiler takip etti. Pisliğinden ve rabatsızlıklarından yolcu bulamayan bu gemiler, 1854 senesine kadar yalnız posta taşımakla iktifa etmek mecburiyetinde kaldılar. 1862 senesinde büyük bir kumpaya Calais ile Ostend arasında muntazam bir posta servisi vücude getirmişti. Bu tarihten sonra bu servisi yapan kumpanya ile, ilk vapuru yapan Dover kumpanyası arasında büyük bir rekabet başladı. İkisi de diğerine faik olmak için biribirinden daha büyük tonda, daha sür'atli gemiler yapmağa başladılar. Dover kumpanyası o zamanın Normadie'si sayılan Breze ve Wave adlı vapurları yaparak, diğer kumpanyayı yenmiş, ve kumpanyayı kendi idaresine almıştır.

1887 Modeli : Empress Vapuru
1903 Modeli : Queen Vapuru

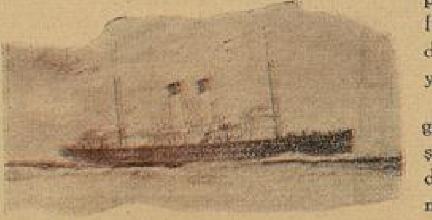

Bu rekabetin böyle nihayetlenmesi, gemilerin eskisinden daha az sür'atle inkişaf etmesine sebep oldu. 1870 senelerinde gemilerde biraz daha fazla istirahat temin edilmesi lüzumu ileri sürüldü. O zamanın meşhur Bessemer isimli vapuru bu fikir üzerine yapıldı. Fakat henüz

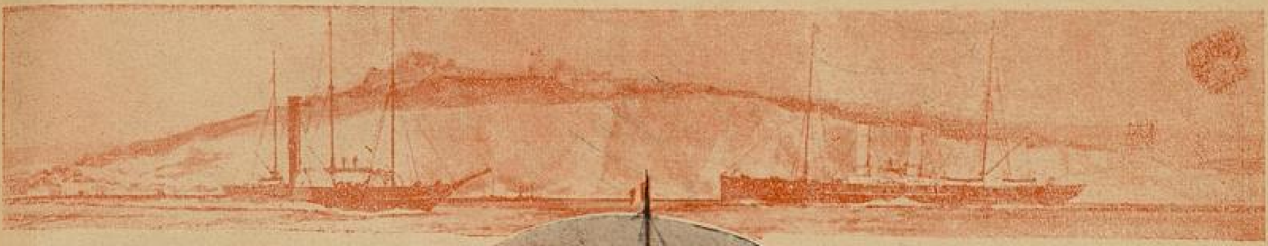

1844 Modeli Undin vapuru
(Bir bacalı ve yandan çarklı)

1865 Modeli Maid of Kent vapuru
(İki bacalı, yandan çarklı)

1870 Modeli Bessemer vapuru
(İki bacalı ve iki yanlarında ikişer çark)

1877 Modeli Castalia vapuru
(İki tekne bir arada dört bacalı)

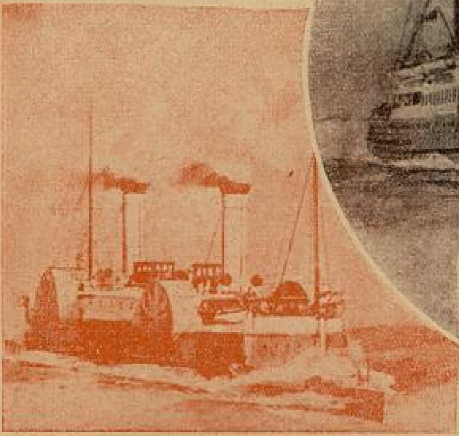

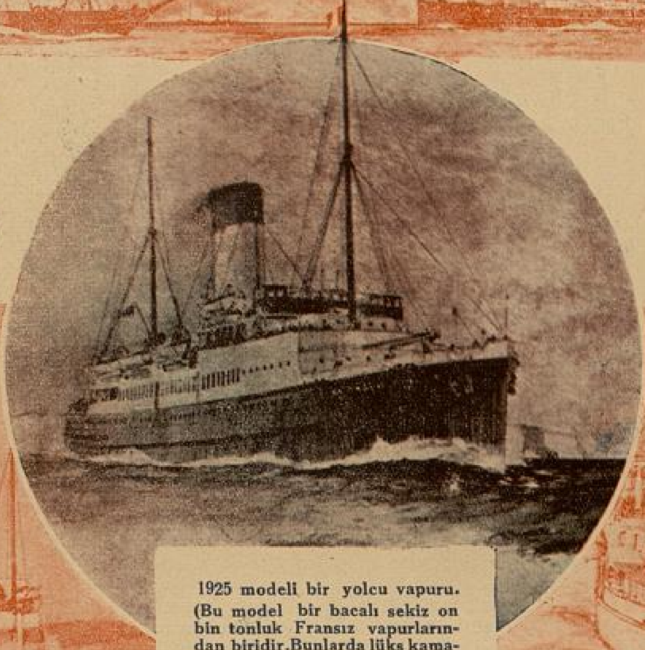

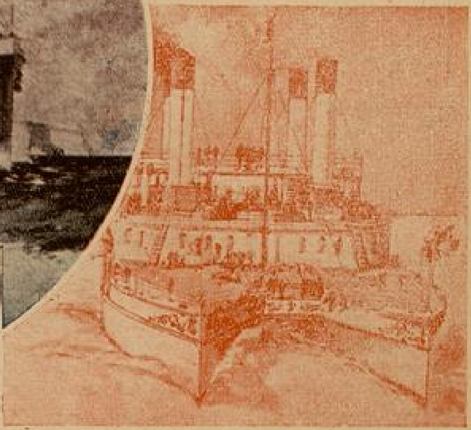

1925 modeli bir yolcu vapuru.
(Bu model bir bacalı sekiz on bin tonluk Fransız vapurlarından biridir. Bunlarda lüks kamaralar, büyük salonlar her türlü konfor vardır. Süratleri 12-14 mil arasındadır. Akdeniz seferlerine tahsis edilmişlerdir.)

gayet hafif olan bu gemiler; o kadar çok sallanıyordu ki; içinde eşyanın muhafazasına imkân yoktu. Kanapeler devriliyor, sandalyeler durmuyor, hattâ camlar bile sallantıdan kırılıyordu. Bunun üzerine 1872 senesinde bir çifte vapur yapıldı. Bu gemiler sallanmıyordu; fakat sür'ati gayet az olduğundan hiçbir muvaffakiyet kazanamadı.

Bu tecrübelerden sonra inkişaf yine devam etti. 1878 senelerinde Empress gibi bin ikiyüz tonluk vapurlar yapılmağa başlandı. Bunlar istirahatı temin edebilecek kadar büyük gemiler olmakla beraber, manevra kabiliyeti az olan gemilerdi.

1903 senesinde türbin makinesinin icadı, ve bu makinenin Bucen isimli gemiye tatbiki vapur inkişaf tarihinde büyük bir inkılâp yaptı. Gemilerin hacmi ve sür'ati birdenbire arttı.

Bundan sonra gemilerde konfor aldı yürüdü. Yeni vapurlar ancak en berbat havalarda sallanabilecek kadar hesaplı yapılmağa başlanıldı. Kalın tenteler ile örtülen gezme yerlerine, çiçek bahçeleri ilâve edildi. Bu gemilerde daha fazla kamaralar, hastane, büyük sigara salonları ile yolcunun her türlü istirahatini temin edecek şeyler fazlasile vardı. Bu son modeller hiçbir suretle atalarına benzemiyorlardı

***

Bundan tam yüz yıl önce yani 1835 de en mükemmel yelkenli seyahat gemileri Avrupadan Amerikaya 35 günde giderler ve Amerikadan Avrupaya 25 günde gelirlerdi.

Fransız limanı Havre ile Nevyork arasındaki muntazam seferler ancak 1864 senesi haziranında başlamıştır. Bu seferlere Vaşington ismindeki gemi tahsis edilmişti. Vaşingtonun boyu 105 metro uzunluğunda, hacmi 3200 ton ve makinesi de 950 beygir kuvvetinde idi. Bugün "Normandie,, nin denize indirilmesi bütün dünyada nasıl bir tesir yaptıysa, o zaman o seferlerin başlaması da bütün dünya tarafından ayni suretle heyecan ve merakla karşılanmıştı.

Vaşington akşam saat 6 buçukta şiddetli bir şimali garbî rüzgârı eserken hareket etmiş, ve toplar atarak karayı selâmladıktan sonra, denize açılmıştı. O zaman seyahat gemilerinde, girdikleri limanları selâmlayabilmeleri için toplar bulundurulurdu. Vaşingtonu kalabalık bir halk kütlesi teşyi etti.

İlk seyahat on üç buçuk gün ve dönüş on üç gün sürdü. Gerek bu vapurda, gerekse buna benzer tipte yapılmış olan Lafayette'de buhar kazanları ile ayni zamanda yelkenler de vardı. Müsait havada yelkenler açılıyor ve bunlarla geminin daha hızlı ilerlemesi temin ediliyordu. Çünkü bu vapurlar yandan çarklı oldukları için, makine ve pervanelerinin birteviye muntazam işletilmesi imkânı bile bulunmuyordu. Yolda birçok tertibat alınmak mecburiyeti hasıl oluyordu. Yolcular dar kabinelere - sardalye kutularına dizilmiş balıklar gibi - sıkıştırılıyorlardı. Yalnız yemek salonları fena değildi. Deniz dalgalı olmadığı zamanlar yolcular nefis yemekleri iştahla yiyorlar ve hoşça vakit geçiriyorlardı.

1866 senesi iptidasında "Pereire,, isminde yeni bir vapur yapıldı. Bu gerek "Vaşington,, ve gerekse "Lafayette,, e nazaran daha mütekâmildi. Boyu ayni uzunlukta olmakla beraber, makinesi 5200 beygir kuvvetinde idi. Fransadaki Havre limanından 29 martta

(Arkası 24 üncü sayfada)

Balina Dişi

John Starhurst, Reva misyoner yurdunda kalktığı, ve incili bütün Vitu Lari de yaymak istediğini söylediği zaman, hava henüz ağarıyordu. Vitu Lari "büyük memleket„ demekti. Bu ada binlerce adaların en büyüğü idi. Misyonerler, tecimenler, balıkçılar, ve balineciler sahilin ötesine berisine yayılmıştı. Ecnebilerin evlerinin yanında, fırınlardan duman çıkar; kesilen vücutlar, bayram yerine, önlerinden sürüklene sürüklene götürülürdü.

Lotu, "yani ibadet„ kaplumbağa süratile ilerliyordu. Kendilerini hıristiyan ilân eden, ve kilisenin yapılmasına sevinen kabile reislerinin; iyi bir düşmanın etine iştirak etmek için, o düşmanı kapıp kaçırmak gibi feci bir adetleri vardı. Yemek veya yenilmek bu memleketin kanunu idi; yemek ve yenilmek uzun zaman bu memleketler kanunu kalacaktı. Tanva, Tuveikso, Tukilakila gibileri beyazların yüzlerce arkadaşlarını yemiş reislerdi. Fakat bunların arasında Ra Undreundre, en yüksek mevkii almıştı. Ra Undreundre, Takirakide yaşıyordu. Bu iştahaçan icraatını bir kenara yazardı. Kulübesinin dışındaki taş sırası, yediği adamların adedini gösterirdi. Bu taş sırası iki yüz otuz adım idi. Sekiz yüz altmış iki taş vardı. Her taş bir vücudu gösterirdi. Taş sırası daha uzayacaktı ama, ne yazık ki Sono Sonnodaki çarpışmada arkasına bir mızrak yedi. Ve yalnız kırk yedi tane taşı olan Naungavuli'nin sofrasına yemek oldu.

Fevkalâde çalışkan, ateşli olan misyonerler bazı tezahürata, ve yüzlerce vücudun biçilmesine sebep olan paskalya ateşine baktıkça, zaman zaman ümitsizliğe düşmekle beraber, vazifelerini sadakatle yaparlardı. Bütün bu çalışmağa rağmen yamyam Fiji adası hâlâ katı yürekli olmaktan vazgeçmiyordu. Kıvırcık saçlı yamyamlar, insan hasadı bol olmadan, insan eti yemekten vazgeçmiyorlardı. Bazan hasat bol olduğu zaman, yamyamlar misyonerlerin karşısına giderler, ve o gün birçok adam öldüreceklerini ve yiyeceklerini söylerler. Misyonerler derhal kurbanların vücutlerini cigaraya, metrelerce patiskaya, binlerce boncuğa satın alırlardı. Bu suretle reisler, fazla etlerini misyonerlere vererek, iyi bir ticaret elde ederlerdi. Yine ava çıkarlar, daha çok boncuk vesaire elde etmek için daha çok insan yakalarlardı.

İşte John Starhurst bu tehlikeli yerlere incili sokmak istiyordu. Bu işe Reva nehrinin çıktığı dağları aşarak başlayacaktı. Sözleri korku ile karşılandı yerli vaizler ağlamağa başladılar. İki misyoner arkadaş onu caydırmağa çalıştı. Reva kıralı, dağlıların onu "kaiksi„ yapacaklarını "yani yiyeceklerini„ ve kendisinin de bir Lotu olmak dolayısile, dağlılarla harbe tutuşmağa mecbur olacağını söylemişti. Dağlıları yenemiyeceği gibi, onların da şehrin aşağısına kadar inip Revayı mahvedeceklerinden korkuyordu. Fakat ne yapsın? Eğer Starhurst gitmekte ve yenmekte ısrar ederse, muhakkak yüzlerce insana malolan bir harp çıkacaktı.

Ertesi gün Reva kasabası John Starhurste bir delege kurulu gönderdi. Starhurst delegeleri sükûnetle dinledi. Ve yine sükûnetle onlarla konuştu. Fakat maksadından bir damla bile vezgeçmedi. Misyoner arkadaşlarına şimdilik şehit olmağa niyeti olmadığını, incili Vitu Ları içerisine sokmak için kendisine vahiy geldiğini.. sadece İsanın emrine itaat ettiğini anlattı.

John Starhurst, gelip bu karara herkesten fazla itiraz eden tecimenlere o şu cevabı verdi :

— İtirazlarınızın kıymeti yoktur. Çünkü siz, benim buradan gitmem ile, işlerinizin bozulacağını düşünerek itiraz ediyorsunuz. Siz para kazanmak istiyorsunuz, fakat ben insanları kurtarmak istiyorum. Bu karanlık memleket dinsizlikten kurtulmalı.

John Starhurst mutaassıp kafalı bir adam değildi. Gayet akıllı ve işgüzardı. Vazifesinin iyi bir son alacağına emindi. Dağlıların ruhlarında İsanın kıvılcımını tutuşturduğunu; ve bu kıvılcımın dağları aşarak, "Büyük memleket,, in her tarafında denizden denize, denizlerin ortasındaki adalara kadar yayıldığını görür gibi oluyordu. Mavi gözlerinde vahşi bir parıltı değil, kendisine rehberlik eden yüksek kuvvete karşı sarsılmaz bir iman.. ve sakin bir azim görülürdü.

Projesini tasdik eden bir tek adam buldu. Bu adam onu gizli gizli teşvik eden, ve ona bu seyahat için rehber veren Rovatu idi. John Starhurst, Rovatunun bu halinden memnun oldu. Yaptığı işler kadar, kara kalbile ıslah edilmez bir dinsiz olan Rovatudan ışık doğmağa başlayordu. Hatta Lotu bile olmak istemişti. Evet üç

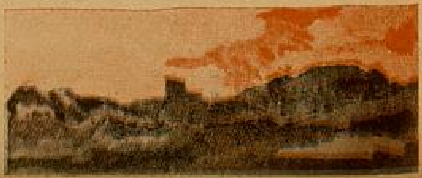

YAZAN : CEK LONDON

Kendisinin namuslu bir adam olduğun göstermek için, kocaman harp sopasını Starhurstun kafasına sallamıştı...

sene evvel böyle bir niyet göstermişti. Eğer John Starhurst, onun dört karısile beraber kiliseye gelmesine itiraz etmeseydi, kiliseye girecekti. Rovatu iktisadî ve ahlâkî sebeplerden dolayı monogamiye (bir kadınla evlenmek) muarızdı. Bundan başka misyonerin, saçları dimdik, olarak bu işe karışması, onu çok hiddetlendirmişti. Kendisinin doğru ve namuslu bir adam olduğunu göstermek için, kocaman harp sopasını Starhurstun kafasına doğru sallamıştı. Starhurst, sopanın altından güçlükle kaçarak çabucak kiliseye saklanmış, yardım gelmeden dışarıya çıkmamıştı. Fakat bütün bunlar artık unutulmuştu. Rovatu artık yalnız mühtedi bir dinsiz olarak değil, mühtedi bir poligamist olarak kiliseye geliyordu. Lotu olmak için, yalnız hasta olan en yaşlı karısının ölümünü bekliyordu.

(Arkası var)

№: 9

AVAR OĞLU

BÜYÜK • AŞK • TARİH • MACERA

HEYECAN • EN GİZLİ VESİKALAR • HAKİKAT

YAZAN:
ZİYA
ŞAKİR

Sonra.. vazifem dolayısile, binlerce ve binlerce insanın kalp acılarını dinlediğim için ıstırap çekenleri yüzlerinden çarçabuk tanıyabilirim. Siz; muztaripsiniz, haşmetpenah!.. Hiç şüphe etmiyorum ki, bugün kıyafetinizi tebdil ederek bir düşman memleketinin en müteassıp köşesine girmek cesaretini göstermeniz de, o ıstırabın verdiği buhrandan ileri gelmektedir. Şimdi, şu kapıyı açsam :

— Koşunuz. Avar kıralını yakaladım.

Diye bağırsam; ne olacak?. İhtimal ki beni söyletmeden bir hançer darbesile kalbimi delecek.. ve (patriklik) müradıma ermeden beni öldüreceksiniz. Veyahut, hiç birşeye muktedir olamadan ele geçeceksiniz. Sizi ele vermekle, belki Bizansı büyük bir felâketten kurtaracağım. Fakat o zaman, gerek imparatora ve gerek onun partisine bir zafer kazandırmış olacağım. Halbuki ben, hiçbir zaman bana patriklik vermek ihtimali olmayan, sarayı devirmeye çalışıyorum. Ve son muvaffakiyetin bende kalması için, elimden ne geliyorsa yapıyorum. Tek İmparatorla onun partisi devrilsin.. patriklik makamı benim elime geçsin de...

İhanetten nefret eden Hâkan; daha fazla dinlemek istememiş.. yine bir işaretle papazın sözünü keserek:

— Pek âlâ, papaz. Benim arzumu çarçabuk yerine getir. Ben de, senin bütün arzularını yerine getirmeğe söz veriyorum.

Demişti.

Papaz; derhal bir dolap açmış, iki siyah cübbe çıkarmıştı.

Bunları çıkarırken, yine söylemeye başlamıştı :

— Haşmetmaap!.. Söylediğiniz kadınla erkek, sahildeki mermer sarayın bir kulesinde ikamet ederler. Bunların muhafazasına memur olan adamların üzerinde, kâfi derecede tesir ve nüfuzum vardır. Şimdi size, bu papaz cübbelerini giydireceğim. Gûya, kilise tarafından onları İsa dinine davete memur iki murahhasmışsınız gibi oraya götüreceğim. Ve, muhafızların kulağına fısıldayacağım bir tek sözle sizi, onlarla başbaşa terkettireceğim.

Hâkan vücudu, tepesinden tırnağına kadar sarsılmış.. kin ve gayz taşan gözlerinde, korkunç bir şimşek çakmıştı.

***

Papaz önde gidiyor.. yüzleri - giydikleri geniş cübbenin, göğüslerine kadar inen büyük kakuletası ile - tamamen örtülü olan (Hâkan) la (Salur) papazı takibediyordu.

(Ayasofya) dan çıktıktan sonra, dar ve dolamaçlı sokaklardan geçmişler.. dik bir yokuştan inmişler.. sahildeki (Justinyen) sarayının bembeyaz mermer kubbesi karşısına gelmişlerdi.

Papazın nüfuz ve tesiri sayesinde altın yaldızlı kapılar derhal açılıyor.. muhafızların başları hürmetle eğiliyordu.

Altın mozayıklarla işlenmiş kemerli dehlizleri dolaşmışlar.. kale burcunun üstüne bina edilmiş olan mermer kulenin kapısına varmışlardı. Papaz, elini büyük tunç kapının tokmağına dayamış.. üç kere şiddetle çalmıştı. Kapı ağır ağır açılmış.. karşılarına çıkan ihtiyar bir adam:

— Rabbimiz İsanın bu aciz kulu.. Zatı akdeslerini hürmetle selâmlar.

Diye homurdanmıştı.

Papaz:

— Kilisenin, takdis edilmiş evlâdlarından Pavlo Mihalinin hürmeti, tarafımızdan kabul edilmiştir.

Dedikten sonra biraz geri çekilmiş, Hâkan ile Saluru göstererek sözüne devam etmişti:

— Mukaddes kilisemizin şu iki muhterem murahhası, şu anda mühim bir vazife ile buraya gelmiştir.

Pavlo Mihali, yerlere kadar eğilmiş.. dindarane bir hürmetle haç çıkararak:

— Bu aciz kulları, tamamen emirlerine amadedir.

Cevabını vermişti. O anda Hâkanın vucudu, buz kesilmişti.

Şimdi; artık hiçbir mania karşısında kalmadan o hain kadını görecek, ondan ihanetinin hesabını isteyecekti. Eli, birdenbire cübbesinin altındaki kalın üç köşe hançere kayıvermişti. Bu hançerin bir darbesi, o büyük namus lekesini bir anda al kanlarla temizleyecekti... Hâkan, heyecanla titreyordu. Şimdi ona her ses, pek derinden gelmekte idi. Papasla Pavlo Mihali konuşmalarına devam ettiler:

Papaz, bu ziyaretten maksadı izah etmişti:

— Mukaddes kilisemizin şu iki muhterem murahhası, şu anda sizin muhafazanız altında bulunan o kadınla o erkeğe, mühim bir tebligatta bulunacaklar. Daha doğrusu, mübarek beldemizin büyük bir tehlike geçirdiği şu anda, onları da hak dinimize sokacaklar.. ve bu suretle (Halaskâr Meryem) imizin hoşnudluğunu kazanacaklar. Şehrimizin kurtulması için şefaat dilenmeye hak kazanacaklar.

Pavlo Mihali, bir haç daha çıkararak cevap vermisti:

— Bu iki muhterem rahibin ifa edecekleri şu dindarane vazifenin, kudsiyetine tamamen eminim. Fakat...

Muhafız, ellerini uğuşturmaga başlamış, başını önüne eğerek sözüne devam etmişti:

— Fakat.. maalesef.. bu aciz kulunuz.. artık bu şerefli hizmete delâlet etmek kudretini haiz değilim.

— Niçin?..

— Şunun için ki, muhterem rahibim.. o dinsiz kadın ile o dinsiz erkek.. o iki fasık ve facir zani ile zaniye.. artık burada değillerdir.

— Nereye gittiler?..

— Bilmiyorum, muhterem Rahibim.

— Aceba, İmparator tarafından başka bir yere mi nakledildiler?.

— Hayır.

— Yoksa, boğduruldular mı?..

— Hayır.

— O halde?..

— Firar ettiler.

Korkunç bir feryat yükseldi. Hakânın çelik parmakları, muhafızın gırtlağına sarılıvermişti. Eğer, papaz araya girip te:

— Rahip efendi!.. İradenizi kaybetmeyin. Kilisenin yüksek menfaatını haleldar ediyorsunuz. Durunuz da meseleyi ciddiyetle tahkik edelim.

Diye, Hakânı sükûn ve itidale getirmemiş olsaydı; muhafız, üçüncü bir haç çıkarmaga vakit bulamadan can veriverecekti.

Papaz, muhafızı kurtardıktan sonra biraz geri çekti:

— Pavlo Mihali!.. Bana, doğrusunu söyle.

Dedi. Korkudan bayılacak dereceye gelmiş olan muhafız, titreyerek hakikati söyledi:

(Arkası var)

YAZAN:

AVNİ MOGOL

Hind Bayanları Delegesile

BİR GÖRÜŞME ÜSTÜNE GÖRÜŞLER

«Şark meselesi»; bu son çağın gördiyom düğümü, büyük İskender için olsun, büyük Britanya payına olsun, « Hind yolu » kaygusundan başka birşey değildi.

Burbonlarla Hollandalılar elinden Hindistanı alır almaz Hind yollarını tutmayı, kapamayı ülkü edinen İngiliz emperyalizmi, Abukirde Bonapartla, Trafalgarda Napoleonla, Sivastopolda Ruslarla bu uğurda çarpıştı. İranda Rus girginliğile petroldan ziyade bu yüzden karşılaştı.

Anadolu - Bağdad demiryolu yapılır da Almanlar Bağdada iner; oradan Hindi boylarlar diye etekleri tutuştu : Dicle - Frat yataklarından Flistin kıyılarına, Yemen çöllerine kadar bütün Arap ülkesini bize karşı ayaklandırdı. "Hind yolu„ : Yakın - Uzak Şarkta İngiliz politikasının şifre anahtarıdır bu iki kelime...

Cebelitarıkdan Babilmendebe, Basra körfezinden Singapora kadar bütün yol ağızları tutulmuş; dışarıdan tehlike yok. İyi amma bir avuc İngiliz koca Hindistanda nasıl tutunuyor, iç tehlikeyi nasıl atlatıyor ? Diyeceksiniz. İngiliz müstemlekeciliğinin ana türesi sayılan «sinsi sokuluş =Pacific penetration» usulünde gizlidir bu büyünün tılsımı.

Fasta Fransız Mareşalı Liyöteyin çıkardığı : « kullanmaya mecbur kalmamak için gücünü göstermek » düsturu da, Gandi kımıldanışlarından sonra katıldı bu tılsıma... Öte yandan, şarklı ruhunu çoktan kavramış bulunan İngilizler; Doğunun din, mezhep ayrılıklarını, halk yığınlariyle saray halkı arasındaki boşluğu kendi paylarına kullanmasını herkesten iyi bilirler. Mecusilerle müslümanları biribirine girdiren din husumeti, o diyarda halâ süren derebeyliğin doğurduğu « parya » nefreti, aşırı kast saygısı, orta çağdan arta kalma bütün bu saçma görenekler onların ekmeğine yağ sürer. O canım ülkede tutunmalarına yarayan bütün geri hırsları alabildigine körükler, dururlar. Günlerini gün eden başka bir keyfiyet de: mihracelere tapınırcasına kul köle olmanın binlerce yıllık saltanat boyunduruğuna alışkın Hindulara, yemek içmek gibi normal gelmesidir. Nitekim Albiyon süzerenliği mihraceleri — haremlerile, gözdeleri ve soytarılariyle, haftalar süren

Begüm Moh. Kamaluddin Khan Duruni Afghan

ziyafetleri, tahtıravanlı düğün alayları, kaplan avları, hazinedeğer mücevherleriyle — yerlerinde alıkoydu.

Müstemlekelerine medeniyet getiren Büyük Britanya, bu yarı Tanrıların halkı eskisi gibi soyup soğana çevirmelerine göz yumuyor. Çünkü muhasarada, hendeği doldurulan bir orta çağ kalesi nasıl düşerse, saray halkı ile halk yığınları arasındaki çukur dolduğu gün, Hindistanda İngiliz egemenliği de düşmüş demektir.

Hindlileri Hindistanda ergin, eğemen yapacak, uyuşuk sinirlere dinamizm aşılayacak kalkınış ise, üst katta racalar âleminde değil, aşağıda başlayabilir. Oksford'dan çıkan, İngilterede hukuk doktorası alan Gandi bunu bildiği için, anayurda dönüşünde üst katla ilişiği kesmiş, elde âsâ, sırtta aba halk kümesine girmiştir.

Demek oluyor ki üst tarafta yetişen ve orada kalanlar— istedikleri kadar okur yazar, Batı medeniyetinin dış gösterişlerini kapmış, bilgin olsunlar — ulusal, dolayısiyle öz değerini kaybetmiş, kozmopolit gölgelerdir eninde sonunda.

***

Bir Asya çocuğu olduğum için Hint yaşayışına kardeş sevgisiyle bakan ben, böyle görüyordum. Yıldız kongresindeki Hind bayanları delegesinin daha burada bulunduğunu duyunca: «gideyim görüşeyim» dedim. Belki o diyarda harem hayatı kalkmış, belki üsttekiler ulusal huy edinmişler, öz sevgiye ermişlerdir, yanılan biz olalım.

Görüştüm, bu mevzular üstünde değil tabiî. Yalnız öğrendim ki söz gelimi Ağahanın frenk diyarında bir Fransız yosması almak, veya boşamak uğruna milyon saçması, yurduna karşı, ayak basmadığı çiftlik gelirini kethüdasile getirten bir mirasyedi gibi davranması, oradakilere pek tabiî geliyor. Müsbet, menfi bir tesir uyandırmayormuş. Londrada yuvarlak masadan kalkan mihracenin, şimdi Londra - Paris barları arasında mekik dokuması gibi olağan şey bunlar.

Sayın delege Türkiyeden, Türklerden ve İstanbuldan çok hoşlanmış, yazı aramızda geçirecek; yalnız sayın Begüm; şimdi bilmem hangi toplantıya, Berline gitti. "Paryaların beyaz dişli ölülerini attıkları (N. H.) „ Ganj kıyılarına dönüşünde bu hoş duygularını yayar, diyar çeşnisine doyum olmayan İstanbulda güzel bir yaz geçtiğini anlatırsa, umarım ki buraya Begümler ve dolayısiyle racalar akını başlasın. Hindli bayanlar arasında, sayın prenses delegelerinden çok, sözü geçen mi bulunur ?

İşte buraya yazlığa gelecek : Hindin zehirli koncaları gözlerinde ışıldayan begümler, şampanya renginde gece gülleri tiryakisi mihraceler arasında gün olur, başka bir « Yuva ve Yurd » yazmış başka bir Rabendranat Tagor, bir de (Hintlilerin özgür yaşamak hakkını edinme birliği) delegesi görürsek çocuklar, ne mutlu bizlere !

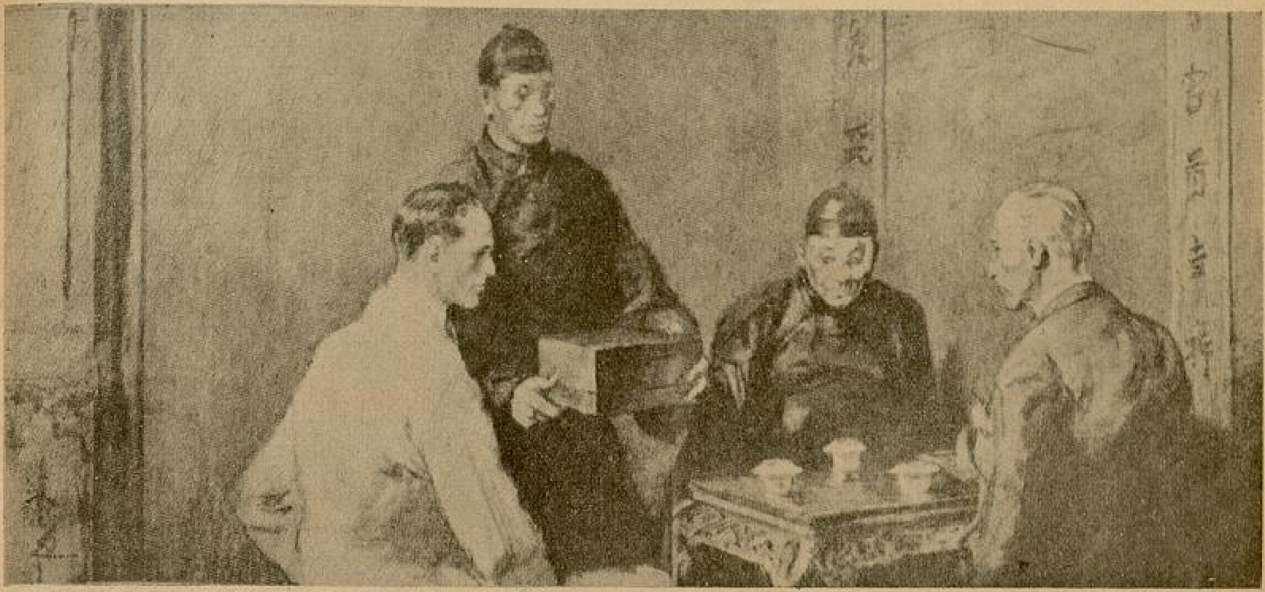

O keyfi çatan yarı aç yerli değil; o açlıktan tok · yabancılar . . . .

UZAK DOĞUNUN AÇLIK ELLERİNDE

Geçen sayını arkası

Şanghay hoşuma gider. Karnaval mevsimi bütün yıl süren eşsiz bir şehirdir o. Şark kılığını bozmuş, büsbütün garplaşmamış, karma karışık, rengârenk, tam palyaçoyu andırır.

Çinli orada hasırını, işlemeli esvabını bir tarafa atar, başına şapkayı geçirir. Bindiğim çekçek sürücüsü ipekli pantolonu, delik deşik fanilası, rengi çoktan atmış yağlı fötr şapkasile yarı müstemleke "Yeni Çin" i canlandırıyor.

Hayvan yerine koşulan bu zavallıların sayısı Çinde yirmi bini bulur. Tramvaylar, otomobiller arasından yol bulmağa uğraşır, soluk soluğa, kan ter içinde koşar, didinir dururlar.. büsbütün aç kalmamak için...

Caddelerden yalnız bir istikamette geçildiğini, yol ağızlarında nöbetçi polis beyaz eldivenli elini kaldırınca fren yapılacağını otomobilde şoför, faytonda seyis bilir. Onlar, hayvan yerine koşulan o zavallı koliler motörün, beygirin bilmediğini de öğrendiler ister istemez. Daima soldan gitmek, şehir meydanlarını çepeçevre bostan beygiri gibi dönmek için, yollarını uzatırlar, yorulurlarmış, kime ne?

Geniş caddeler renkli, kocaman reklamlarla boydan boya donanmış gibi. Çin vazolarını andıran vücutlarının, ince kıvrımlarına uygun ipeklilere bürünmüş Çin güzelleri, ikişer üçer bu çekçeklere biniyorlar. Kızgın güneş altında üç bayanla bir çocuk taşıyanını gördüm kolilerden.

Burada tazı yarışları pek moda. Yeni bir kumar bahanesi bulan Çinliler, bu yarışlara öyle üşüşüyorlar ki... Yarış bitince meydan beyazlara kalıyor ve yemek içmek, dans faslı başlıyor tabiî.

Fransız kulübünün traçesinde, veya açık hava barlarında, vücudunuzu nemli bir manto gibi kaplayan ılık, baygın gecelerin uyuşturucu keyfine, doyum olmayor. (O keyfi çatan, yarı aç yerli değil; o açlıktan tok yabancılar!) Bir tango sonu hasır koltuğa dönerken ter damlalarının boynumdan şıpır şıpır belime damladığını duyuyorum. Erkeklere beyaz smokin, bize açık suvare esvabı bile fazla geliyor. Gözlerimi kapayor, hasır döşeli, etrafı açık odama Hindistan cevizi ağaçlarından giren serinilği özlüyorum. Cazband beni uyandırıyor. Yabancı Şanghay eğleniyor burada. Danseden kadınların tam medenî oldukları jestlerinden belli! ve birdenbire sıkıntı basıyor içimi, yatmağa gidiyorum.

***

Fook - Yen, Yang - Çe nehrinde, Şanghayla Şonking arasında mekik dokuyan 24 mil yollu bir vapurcuk... ganbotlar, bu yolu iki üç ayda ancak alabilirler. İki şehir arasındaki yolu üç haftada alıyor, altı düz tabiî. Nehir korsanlarından korunma tertibatı bordasında telörgüler, kaptan köprüsü zırhlı, ve zırh kapaklar icabında bütün güverteyi kaplayabilir.

Fook-Yen Çinli bir şirket malıdır ama, Fransız bandırası çekebilir; ve bu sayede Fransız ganbotları himayesinde yol almak hakkını kazanır. Çin nehrinde Çin gemisinin ecnebi himayesine sığınması ne demektir siz düşünün!

Yang Çe nehrinin mansabına doğru Çin ülkesinin göbeğine sokulmak, tadına doyum olmaz bir seyahat oluyor. Sizinle beraber yola çıkıyoruz demektir. Kaptanımız Fransız, on yıldır bu nehri iniyor, çıkıyor. Artık akıntı, sığ, kaya, hepsini ezberlemiş. Gözü kapalı gidebilir. Ama bu nehir öyle zorlu bir yol ki, Tanrının günü on iki saat kumanda köprüsünden ayrıldığı yok, ancak geceleri, demir atınca dinleniyor.

Kamarasında asılı duran karısının resmi, son korsan baskınından yadigâr bir kurşunla delinmiş.

Bor defterini okudum : Kırmızı derililerin İspanyollarla boğuşmalarından ilham alan maceraları okumamış çocuklar için, en meraklı macera romanı.

Bizim yolculuğun yeknasak geçmesinden korkuyorum. Şu korsan bayanlarla, aşırı gitmemek şartile, şöyle bir tanışmak hiç te fena olmayacak.

Birinci mevki dört kamara var ki en iyisini çoktan Çinli bayanlar tutmuş. Geminin mal sahibi şirket hissedarlarının karıları bu bayanlar. Güvercin yumurtası iriliğinde elmasları, kusursuz yakutları ve parlak ipekli esvabları var.

Nazarî olarak iki bayana bir kamara düşüyor. İş pratiğe dayanınca, daima Çinlilerde olduğu gibi, ikinci gün bir kamarada beş kişi, hafta sonu on beş olur ve Şonking'e varınca elliyi bulurlar. Ayak bastıkları yeri arı kovanına döndüren bu yüzlerce, binlerçe Çinli nereden çıkar ?

Dört Boy'unuz (uşak) olsun. Mutfakta düzüneyi bulurlar. Kum gibi üreyen, adeta yerden bitme, bambaşka bir soy bu Çinliler.

Hamağımı, Yukatan'dan aldığım ipekli liften sevgili hamağımı kıçgüverteye kurdum.

İki gündür Fook-Yen kömür ve yük alıyor. Rıhtımdan vapura, dört beş gemi güvertesinden aşarak gidiliyor. Bağajımı Şanghayda bırakıyor, yol çantamı alıp gemiye yerleşiyorum.

Alt katta bir sürü Çinli kaynaşıyor. Yurduna giden Tibetli bir lâma (Rahip) var. Merdiven altına seccadesini serdi, üstüne bağdaş kurdu. Üç hafta süren yol müddetince kımıldadığını görmedim, yalnız geceleri, olduğu yerde, uzanıyordu. Gemide sekiz on yaşlarında iki küçük kız var. Arkalarında yün bir buluz, saçları darmadağınık, bütün gün, bizim batı çocukları gibi, oynaşıyor, koşuşuyor, arasırâ didişiyorlar. Oğrak iskelelere yakın, iş değişiyor. Anneleri onlara ipekliler giydiriyor, iyice taranmış, yatık saçlarına levanta, yanaklarına podra, dudaklarına allık sürüyor, kirpiklerini uzatıyorlar. Ve böyle süslenen küçük bayanların, ciğaraları tellendirip güvertede aşağı yukarı bir dolaşmaları var!

Çinli Bayanların, küçücükten ayak parmakları kırılır, kıvrılıp sargıya konulur. Ölçüsü on santimi geçmiyen kadın ayakları var. Bayanlar ister istemez kırıta kırıta yürürler. Bu vahşi adetin menşei hakkında rivayet muhtelif; zarif bir Mandaren bana dedi ki:

"Kadınların ayaklarını kırdık; onurlarını kırmak için..„ Ve işte benim kamara komşularının ayakları kırık. Her sabah, becerikli bir amaye (hizmetci kız) yaptırılan bu mini mini ayakların tuvaletini aralık kapıdan görüyorum. Her kese nasip olmaz bu görüş. Çinli bayanın "hicab„ı ayaklarındadır, çıplak ayak görünmektense üst tarafı çırçıplak görünmeyi tercih eder.

Bu bayanların bütün gün işleri güçleri Mah-covg denilen bir nevi dama oynayıp, su hazineli çubuk içmek; sol ellerindeki kavı üfleyip her çekişde çubuğu yakıyorlar. Ve her bayanın yanında bir tükrük hokkası var; boyuna tükürüyor. Önce sandım ki yalnız çubuk içerken tükürüyorlar, sonra istisnasız bütün Çinlilerin aşağı yukarı dakikada bir tükürdüklerini

Bu zavallıların açlıktan elleri, ayakları...

Yurduna giden Tibetli bir lâma...

çabuk öğrendim. 400 küsur milyon Çinli olduğuna göre çindeki tükrük temposunu siz hisaplayın. Çin'de dolaşmanın adamı tiksindiren tarafı bu.

Sel altında kalan şehir

Taşan Yani - ğ - çe nehirden ziyade denizi andırıyor : çiftlik damları, ağaç tepeleri adacıklar gibi. Suyun yavaş yavaş aşındırdığı dar bir toprak parçasına sığınmış, üst üste yirmi otuz kişilik kömeler görünüyor arasıra. Bu zavallıların açlıktan elleri ayakları tutmayınca, nehre dökülüyor, akıntıya kapılıyorlar. Gördüğüm bütün kadavraların

son gayretleri bir ağaç kütüğü yakalamaya çabalamak olduğu kollarının duruşundan anlaşılıyordu.

Öküz, koyun, kadın, erkek, çocuk leşleri... Akar su hepsini denize sürüklüyor. Önümüze çıkan, bize doğru gelen kadavralar tekneye çarpıyor, dönen çarhlar arasında parçalanıyor.

Yana yatmış Çin yelkenlileri, adacıklardaki kazazedelere doğru volta vuruyorlar. Yaklaşınca sesleniyorlar :

— «Para tutuyor musunuz?» yok dediler mi dümen kırıyorlar : Çin'de canın değeri yok. Parasız can kurtaran da yok.

Han Kéu'ya yaklaşıyoruz. Samandan evlerini içindekilerle beraber selin alıp götürdüğü şehrin bir varuşu göründü. Kalanlar ağaç tepelerine tırmanmış, yaprak, ağaç kabuğu kemiriyorlar, sekiz gündür. Bu binlerce halk, kaçacak vakıt bulamadı mı? diyeceksiniz. Şu var ki Çinli evini bırakıp gitmez. Suların yükseldiğini ona vaktında haber verin, geceleyin evini sel götürecek deyin, birşey olmayacakmış gibi yatar, uyur ve uyanınca kendini nehrin ortasında bulur.

— Peki ama belediye de uyumaz a?

— Hangi belediye? Nehir kıyılarının selden korunmasına ayrılan paralar ne olmuş? soran kim? arayan kim?

Bütün bir şehri yöresile, dolayile su basması büyük bir felâket, şüphesiz. Lâkin koskoca Çin ülkesinin olağan felâketleri arasında buna, söz gelimi bizim batı illerinde selin bir kulübe ile bir kümesi, bir tavuk ile bir horozu alıp götürmesine aldırdığımız kadar aldıran yok!

Han Keu da, hadisenin acın tarafı yana atılırsa, sel altında kalan sokak görünüşleri görülecek şey: gündelik yaşayış eskisi gibi sürükleniyor, şu ayırtla ki herkes bele, arasıra omuzlara kadar, su içinde. Sokak satıcıları sattıklarını, kimisi çamaşır tenekesine, kimisi tepisiye koymuş; yüzdürüyorlar. Alış, veriş yolunda, su içinde saatlerce pazarlık ediliyor. Zavallı Çekçekler eskisi gibi koşamıyor, pis su içinde bocalıyorlar. Taşıdıkları bahtiyarlar ıslanmamak için körüğün üstüne tünemişler. Suyun pisliğine diyecek yok: Dünyayı gezdim, böyle çirkef görmemiştim. Şişkin kadavralar, patlamış lağım pislikleri, çeşit çeşit sel döküntüleri arasından gecen kayıkta burnumu tıkıyor, gözlerimi kapamak isteğini zor yeniyorum. Kokmuş leşler arasından, bel boyu pis, çirkef su içinden yavaş yavaş, aldırmadan, tiksinmeden geçiyor, gidiyor yerliler.

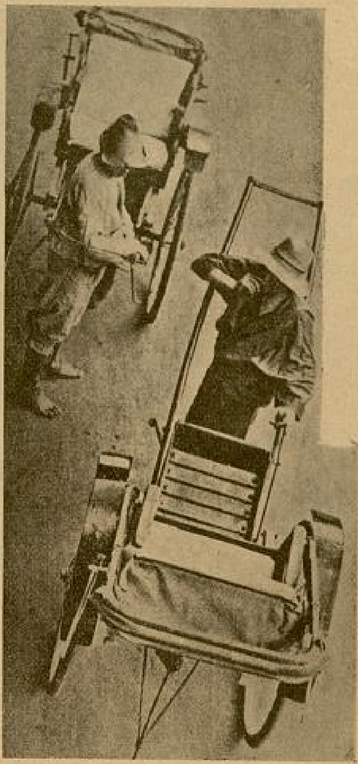

İnsanların sürüklediği çekçekler

Şimdi kavradım ki Çinliyi Çinli yapan hususiyetin sırrı onun rastladığı en aykırı çevreye çarçabuk uyabilmesinde, en hızlı, anî yaşayış değişiklerini hiç yadırgamamasındadır.

Küçük bir ciğara satıcısı kayığın kenarına yapıştı, istemez diye güç belâ savdım. Bir paket ciğara alsam ne olurdu diyeceksiniz! Ne olacak, çantama el atmamla beraber iki değil, üç değil, sekiz on ayak satıcısı birden kayığın etrafını saracak, başıma üşüşeceklerdi. Artık yemiş mi istersin, konserve mi, bağa tarak mı, afyon lülesimi, yoksa (bu sel, kıyamet, bu çirkef içinde nereden buluyorlar bilmem) çiçekmi?..

Bu adamlar günde on on iki saat su içinde dolaşıyorlar da birşey oldukları yok. Güneş battı mı dam üstlerine tüneyip uyuyorlar.

Saatimin camı kırıldı. İşte derme çatma bir saatçi dükânı, saatçı yüzen tahta bir tezgâh üstüne tünemiş, bağdaş kurmuş. Kafası tavana değiyor, müşteri yokluğunda uyukluyor. Saatimi uzattım. Kelepür bulmuş gibi yakaladı. Tepede bir raftan saat camı dolu deriden bir torba aldı ve tamire koyuldu. Tamir uzadıkça uzayor.

Hurda işleyen Çinli kafasında zaman mekân mefhumlarına yer olur mu? Pişkin kayıkçılarım dükkân kapısına ipi bağladılar; gezgin - yüzgeç bir aşçının getirdiği iki kâse pirince kaşık atıyorlar.

Pislikten koyulaşmış kap kara su yanımızda anafor yapıyor. Demin, Fook - Yenden çıkarken daha kayıkçı kancasını asma merdivenden çekmeden kadavranın biri kayığa çarptıydı. Bir kürek darbesi onu akıntıya kaptırıncaya kadar, asma merdivenle kayık arasında sıkışmış, kalmıştı... Şimdi yanımızdan geçen bir leşi görünce bu deminki sahneyi hatırladım... Yarım saattir bizim saate cam uyduramayordu tamirci. Ansızın, nasıl oldu, bilmem, cam takılıverdi. Saati aldım. Ancak yirmi otuz kürek boyu ötede, etrafındaki zamk eriyip te cam elimde kalınca bu el çabukluğunun sırrına erdim. Polisler, ellerinde ruvelver, kayıkla devriye geziyorlar. Yağmacı, çapulcu gördüler mi kurşunu yapıştırıyorlar ve yeni bir leş akıntıya kapılıyor.

Dörtyol ağızlarında seyrüsefer memurları derme çatma salaşlar üstüne çıkmış, şu caddeden yalnız aşağı, ötekinden yalnız yukarı gidilmesini kollamaktan vazgeçmeyorlar. Su basıp, otomobil araba kalmayınca işleri de kalmayacağını kimse onlara bildirmemiş anlaşılan. Omuzlarına kadar suya batmış çekçekciler, şu zavallı koliler bu murdar su içinde bile kumanda altında gitmekten kurtulamıyorlar işte..

Bereket versin sıcağa.. ortalığı yakıp kavuran güneş panama altından bile göz kamaştırıyor mikropları kasıp, kavuruyor. İpekli halı döşeli kayığa kurulmuş uzun ipek esvaplı genç kızlar renkli şemsiyeler altından çekik gözlerile gülümsüyorlar... Venedikte gondol sefasına çıkmış gibi bu Çinli bayanlar.

Kazazedeler için yiyecek yüklü salapuryalar geçiyor. Aç biilâç kalan zavallılar tüneklerinden yutkunarak bakıyorlar; kimler konacak bu ziyafete diye..

Selin asıl silip, süpürdüğü, damlarından aştığı: basık, yan sokaklar. Arsıulusal ecnebi kulübünün bulunduğu şehrin vadiye bakan semtinde altı metre su var. İngiliz - Amerikan centilmenleri ikinci kata yerleşmişler. Her güne çay saati caz, dans, içki, eğlenti başlıyor: Ötede, bu yabani, yamyam çalgısına Maveradan tempo tutuyor sanki anafora, akıntıya kapılan, döne döne Okyanusu boylayan sayısını Allah bilir yerli, Çinli kadavralar akını..

Bu sıcak günlerde serinlemek isterseniz Beyoğlunda ANADOLU BİRAHANEsinin buzlu birasını için.

Yumurcaklar banyoya giriyorlar

Yavrular ablaları ve doktorları ile bir arada

İzmir: Karşıyaka Şar Çocuk Yuvası

BEBEKLERİN YUVASI

Yazan :

SELİM CAVİD

Miniminiler ablalarile

Yemek masasında (arkada yazıcımız)

Soysal yardımların en büyüğü şüphe yok ki; kirli ve pis vicdanların sokaklara attıkları çocukları toplamak; hayata, sefalet içinde gözlerini yummalarına mani olmak; ve bunları sosyeteye hayırlı birer unsur olarak hazırlamaktır. Hayır kurumlarının uzattıkları yardım elile, fakir, yoksul, kimsesiz yavrular gün geçtikçe sokakta kalmaktan, sürünmekten; daha küçük yaşta pis itiyatlara tutulup muzır işlere girişmekten kurtuluyorlar.. Memlekette açılan „Çocuk Yuva„ ları bu ihtiyacı karşılamağa çalıştıkca, her insan kalbini sızlatan bu acı karşılaşmaların, önüne geçilmiş olacaktır!..

***

İçinde güzel bir köşk bulunan Karşıyaka Belediye bahçesi, bugün bağrında "65" fakir çocuk besleyen bir yuva halindedir. Onun büyük kapısından içeri girerken, çamların arasından esip gelen serin bir rüzgârın getirdiği neş'eli yavru şarkıları, bize bir yuvaya girdiğimizi şimdiden haber veriyor:

Oyun var, oyun var...
Okuyalım şarkılar.
Kuş uçar, yavrular
Yuvalarda cıvıldar..

İzmir yazıcımız yavrular arasında

Doktor Sabiha Sayın yavrularile bir arada

İki taraflı şık palmiyelerin arasından uzanup giden yolu takip ediyoruz.. Güneşin, çamları resmettiği fıskiyeli havuzların başında; elele tutuşmuş çocuk halkaları, kabına sığmayan birer yaramaz edasile, şarkı söyliyerek sıçrayup duruyorlar.. Hepsinin yüzünde karınları doymuş, uykularını uyumuş, sıhhatları yerinde neşeli yavruların ahengi okunuyor..

Bizim yaklaştığımızı gören bu halkalardan biri, sevimli yüzlerini bize çevirerek, bitirmedikleri şarkılarından başka birine atladılar..

Çocuklarını Sokağa Bırakan Annelerin Yavrularına Nasıl Bakılıyor!..

★

İzmirdeki Bu Yuvanın Başında İstanbullu Doktor Bir Bayan Var!..

★★

İzmir Bayanlarına Düşen Vazife!...

Hoş geldiniz, safa geldiniz,
Nomal bizi görmeğe geldiniz?..
Biz yuvanın yavruları,
Gelişinizle bahtiyarız..

Bu saf ve temiz seslerin selâmı karşısında haz duymamak imkânsızdır.. Hepsi, dillerinin döndüğü kadar bizi görmekten doğan neşelerini anlatmak istiyorlar.. şarkı bitince, yavrulardan biri:

— Ağabey! ağabey!..

Diyerek koşup yanıma geldi. Yavrunun okşanmağa ihtiyacı vardı. Kollarıma alıp onu omuzlarıma bindirmek, bir kardeş arzusuna, bir ağabey gibi boyun eğmek istiyordum. Fakat ne o, ne ben bu arzularımıza kavuşabildik!. Önümüze dikilen bir abla ikimizi birbirimizden ayırdı.. Şimdi küme küme birer çicek gibi bahçeye serpilen yavruların arasındayız!. Güneş banyosu alan miniminiler; kayaklara tırmanan yaramaz yumurcaklar; yeşilliklerin arasında yapılan bir tel havuzda emekleyen bebekler; hepsi görülmeğe değer şeyler doğrusu..

„Çiçekleri ve çocukları sevmiyenler hayatın en temiz iki zevkinden mahrumdur!„ diyen Japonlar, gelsinler de, bir de burasını görsünler.. Nerede bir çiçek, orada bir çocuk!.. İnsan onların arasında dolaşırken, bulunduğu yaşı unutuyor ve onların arasına karışacağı geliyor adeta!..

Emekleyen bebeklerin yanına geldiğim zaman, tekrar bir tanesini elime alıp okşamak istedim. Fakat ne yazık ki yine imkân olmadı. Başka bir abla yanımıza gelerek nezaketle:

— Affedersiniz!.. dedi. Çocukların yabancılalarla temas etmesine doktor müsaade etmiyor!..

Yuvanın gürbüz Sabaheddini

Yuva Direktörü Dotokr Sabiha Sayın yazıcımızla görüşüyor

Üç minimini bir arada

Yuva çocukları şezlonklarda dinleniyorlar

◆

Yavruların bahçe eğlenceleri: Güneş banyosu alan miniminiler; kayaklara tırmanan yaramazlar...

— Niçin?.

— Bir ufacık mikrop alsa, buradaki bütün çocukların hayatı tehlikeye girer.. Bu kadar dikkat ve ihtimam karşısında yuvanın küçük sakinleri, elbette gürbüz.. neşeli ve hastalıktan çok uzak bulunurlar..

— Bayan, dedim: bu çocuklara bakmak sizin için bir zevktir değil mi?.

— Evet zevktir amma! bu yumurcaklarla uğraşmak pek kolay değil! Bunların bir tanesi ile bile başa çıkmak epi bir meseledir. Altlarını temizlemek, temizliklerine, yemeklerine dikkat etmek.. sıhhatlarına bakmak hep birer iştir.

Biraz ileride, çamların altında ikinci bir küme var. Bunlar şezlonglara uzanmışlar.. hepsi de kız!. Onların sağında - Meksikalılar gibi başlarına büyükçe birer şapka geçirilmiş- yuvanın delikanlıları! çimenlerin üzerine serilen battaniyelerde arkaüstü, yan, yüzüstü uzanmışlar.. Hepsinde, güneşin tatlı okşayışlarından hoşlanan büyük insanların hali var. Onlara doğru yaklaşırken müessesenin değerli doktoru Bayan Sabiha Sayın ile karşılaştık.. Üzerinde, temiz beyaz bir kostümden başka tuvaleti olmıyan bu genç kadın, daha ilk görüşte insana, sosyete için kendini ihmal eden fedakâr bir ana hissini veriyor..

Onunla konuşmağa, başlamadan evvel okuduğunuz bu satırların pek doğru olduğunu, şimdi siz de anlayacaksınız! Bakın doktor ne diyor:

— Benim burada kimsem yok!. Ailem yani annem, babam ve kardeşlerim hepsi İstanbuldadır. Buraya geleli tam bir buçuk seneye yakın bir zaman olduğu halde, onları aramak aklıma bile gelmedi.. Şu yumurcakların arasında her geçen gün, benim için bir saadet sayılır! Onların yaramazlıkları, neşeleri.. hüzünleri hepsi ayrı ayrı bir şiirdir. Vücutları oynamak, dilleri söylemek arzusile çırpındığı zaman aldıkları yüzleri seyretmek, biliyor musunuz ne büyük zevktir?.. Bu kadar yavrunun sevgisini tek bir sevgi gibi kalbine toplayan doktora taktir ile bakarken, büyücek.. beyaz elbiseli.. temiz.. sevimli bir yavrucak koşarak önümüze geldi. Yumuk küçük ellerini, haddinden fazla bir kuvvetle açtı, ve muhatabıma öyle bir sarıldı ki: doktor birdenbire:

— A!. yavrum biraz yavaş ol! demekten kendini alamadı.. Sevimli küçük bundan darılmadı. Minnet dolu ufacık gözleriyle doktora baktı:

— Adaş! bu kim?. dedi!.

Sonra: doktorun vereceği izahatı beklemeden, bana döndü, uzaktan bize doğru gelen bir ablayı göstererek bağırdı:

Çocuklar Bayrağı selâmlıyorlar

Yuvanın gürbüz ve şen yavrularından bir gurup

— Ağabey! Bak baş şişire (!)

Doktor dedi ki:

— Bu yavrucak benim en çok sevdiğim çocuktur. İsmi Sabahaddin olduğu için her nasılsa bir defa (Adaş) demiş bulundum. Şimdi artık birbirimizi Adaş diye çağırıp duruyoruz. Gelen Başhemşireyi de "Baş şişire,, diye çağırır.

— Sayın doktor! Miniminileri çok gürbüz ve çok sıhhatli buldum..

—Siz, asıl enteresan kısmını daha görmediniz. Buyurun beraber gezelim!

Her adımda artan bir takdir ile yürüyerek nihayet bahçenin ortasındaki villanın kapısından içeriye girdik!. Yuvanın birinci katında lâboratuvar, banyo dairesi.. mutfak var.. Diğer bir oda da karintinaya tahsis edilmiş. Yuvaya yeni gelen çocuklar yirmi bir gün bu odada alıkonarak kontrol ediliyor.. Sağlam oldukları anlaşıldıktan sonra diğer kafileye karışıyorlar..

Şimdi yukarı kattayız.. Ferah.. bol havalı odalardan birine girdik!.

Üç dört hemşire sağa sola koşup duruyorlar.. Bunlardan üçü süt anne!. O da "Boks,, denilen birtakım bölmelere ayrılmış, etrafı camlarla çevrilmiş olan bölmelerin herbirinde birer minimini var.. Henüz yeni doğmuş yavrular.. Yaşlarını doldurmıyan bebekler. Kimi gülüyor, kimi de yumuk yumuk ellerini yüzüne kapamış, mışıl mışıl uyuyor.. Hepsi kendi âlemlerinde.. çocuk âlemi!.. Odanın bir kısmına parmaklıkla hudut yapılmış. Biraz büyümüş sekiz on aylık çocuklar burada oturuyorlar. Bu suretle parmaklıklara tutunup gezmeğe alışıyorlar.. Şimdi bölmelerden birine girdik! Minimini bir karyola içinde bir bebek yatıyor. Başı ucunda bir kırmızı kordela var. Bu erkek.. Kızların alâmeti de mavi kordeladır. Başı ucunda bir büyükçe karton üzerinde bir takım işaretler, çizgiler var. Bu da bebeğin günlük.. bütün işlerini gösteren bir tablô imiş!

Doktor anlattı:

— Her çocuk, her sabah banyosundan sonra, bir kere tartılır.. Hergün alması lâzımgelen normal sıkleti almış ise mesele yoktur. Fakat 50 gram noksan ise, sebebi derhâl araştırılıp ya perhiz verilir, veya maması değiştirilir.

Her çocuğun günde iki defa harareti bakılır.. sonra kaç defa „kustuğu„, kaç defa „kaka" yaptığı bu cetvele yazılır.. bu adeta çocuğun sıhhat miyarıdır..

***

İnsan burada saatlerce kalsa ayrılmak istemiyor. Çocuklara gösterilen itina.. yapılan çalışmalar hep meydanda!. Diğer yavruların yatırıldıkları odaları da gezdikten sonra, merdivenleri inerken doktora sordum:

— Bu yavruların hepsi anasız babasız mıdırlar?.

(Arkası 32 inci sayfada)

ACELE ETMEYİN

YENİ KÖMÜRÜ BEKLEYİN!..

Karakışta sizi koruyacak yeni kömürdür.

ACELE ETMEYİN

YENİ KÖMÜRÜ BEKLEYİN!..

Sobalarınızı değiştirmeğe lüzum yok, çünkü: YENİ KÖMÜR her sobada yanar.

ACELE ETMEYİN

YENİ KÖMÜRÜ BEKLEYİN!..

Çünkü: YENİ KÖMÜR en mükemmel kalorifer kömürüdür.

ACELE ETMEYİN

YENİ KÖMÜRÜ BEKLEYİN!..

Çünkü: YENİ KÖMÜR fakir ailelerin maltız ve mangallarında yanan en ucuz kömürdür.

ACELE ETMEYİN

YENİ KÖMÜRÜ BEKLEYİN!..

Çünkü: YENİ KÖMÜR manikürlü elleri kirletmeyen yegâne kömürdür.

ACELE ETMEYİN

BEKLEYİN....

NORMANDİE

Boyu: 313,75 metre; genişliği: 36,40 metro; istiabı 76000 ton; dümeninin yüksekliği 18 metredir.

★

Bu geminin uzunluğu Eyfel kulesinden 14 metre fazladır.

NORMANDİE

Dünyanın en büyük vapuru olan Majestikden 20000 ton fazladır.

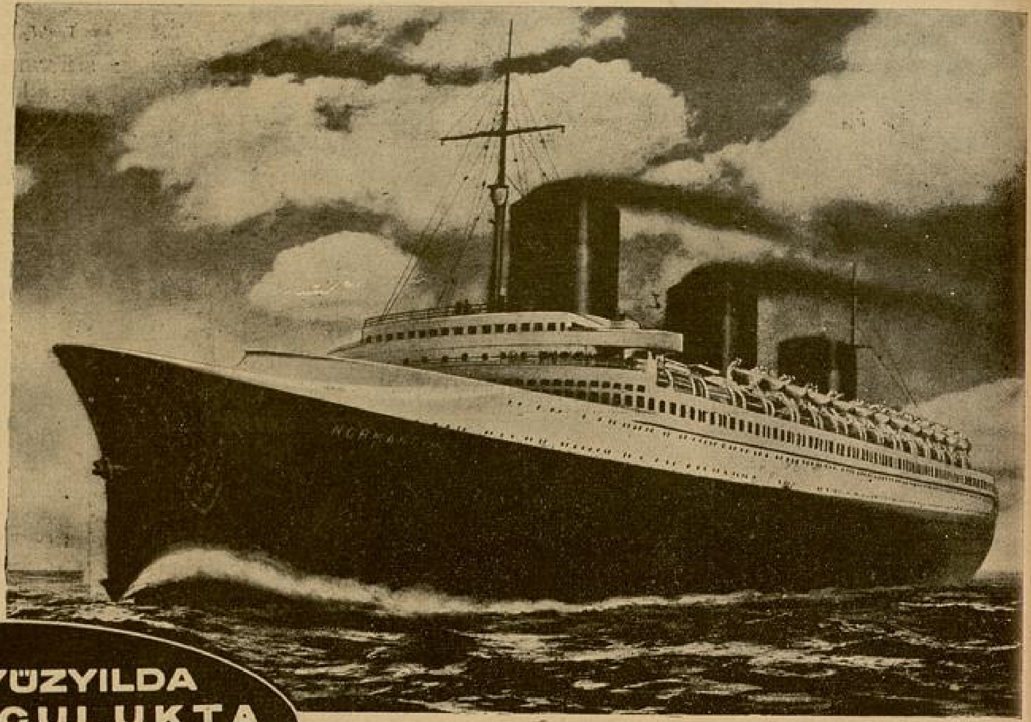

1935 Modeli: Normandı vapuru (Bugün dünyanın en büyük vapurudur).

SON YÜZYILDA VAPURCULUKTA İLERLEMELER

— *Başı 11 inci sayfada* —

hareket etmiş ve Nevyorka 10 nisanda varmıştı. Donüşü daha kolay yapmış, Amerikadan Avrupaya dokuz gün dört saatta vâsıl olmuştu. Bu, eskilerine nazaran daha şık ve zarif bir vapurdu. Denize karşı da hayli dayanıyordu. 1869 senesi ikinci kânununun on dördünde başlamış olduğu seyahat esnasında müthiş bir fırtınaya tutuldu; ve bu mücadelede gemiye birşey olmamakla beraber, yolculardan ve mürettebattan dört kişi öldü, yirmi bir kişi yaralandı, iki kişi dalgalar tarafından götürüldü.

1880 senesinde bir Fransız işletme sosyetesi Normandie ismini taşıyan ilk vapuru yapmağa koyuldu. Bunun boyu 146 metro, makinesi 6500 beygir kuvvetinde idi. Bin sekiz yüz seksen üç senesinde Avrupadan Amerikaya ilk seyahatini sekiz günde yaptı. Yani 5 mayısta Fransız sahillerini terketmiş ve 13 mayısta Amerika kıyılarına varmıştı.

Dönüşte ise ayni yolu yedi günde katetti. Bunun üzerine işletme sosyetesi boyları biraz daha uzun ve makineleri biraz daha kuvvetli birkaç vapur daha yaptı. Bu gemilerin sür'ati 17,18 mile kadar çıkarılabilmişti.

Bunlar artık yelkenlerin yardımına hacet kalmaksızın Atlas Okyanusunu rahat rahat geçiyorlardı. Fakat henüz telsiz telgraf icad edilmemiş olduğu, ve deniz ortasında hiçbir taraftan imdad alınmak imkânı bulunmadığı için, ihtiyata fazla riayet etmek lâzım geliyordu. Fakat buna rağmen seferlerin birinde gemi cereyanların tesirile alelâde seyahat yollarından uzaklaştı. İçinde birçok yolcular da vardı. Hepsinin birden mahvolmaları mukadderdi. Nihayet kaptan imdad aramak üzere bir sandal indirdi. Bunun içinde altı tayfa ve bir kaptan muavini vardı. Günlerce denizde çalkandılar. Birçok gemiler kendilerini görmeden geçtiler. Nihayet vapurlardan birinin nazarı dikkatini celbe muvaffak oldular; ve gidip batmak üzere olan gemiyi kurtardılar.

Gitgide işler daha ziyade hararetlendi. 1890 da 11 bin tonluk ve makinesi 12,000 beygir kuvvetinde, 1899 da makinesi 22 bin beygir kuvvetinde, 1905 te boyu 217 metro ve makinesi 40 bin beygir kuvvetinde vapurlar inşa olundu.

Bundan sonra hakikî transatlantikler devri başladı. Amerikada, Fransada, Almanyada, İngilterede zamanına göre şaşılacak derecede büyük gemiler yapıldı. Boylar 250 metroyu geçmiş, makineler 48 bin beygir kuvvetini bulmuştu. Nihayet Normandie bunların hepsinin ilerisine geçti.

Şimdilik dünyanın en büyük yolcu vapuru olan Normandie Saint Nazaire tezgâhlarından denize indirilmiştir. Geminin boyu 313,75 metro, genişliği 36,40 metro. İstiabı 76000 tondur. Uzunluğu Eyfel kulesinin yüksekliğinden 13 metro fazladır. Genişliği Paris Operasının genişliğini 6 metre geçiyor. Dümeninin yüksekliği 18 metre, yani takriben beş katlı bir bina yüksekliğindedir. İstiabı, İngilizlerin bugün mevcut gemilerinin en büyüğü olan Majestik ismindeki vapurlarının istiabından 20,000 ton fazladır.

Bu ölçüler, dünyada hiçbir geminin erişemediği mikyastır. Gemi fevkalâde lükstür. Bütün bunlar sayesinde, Normandi şimdilik dünya tecim filoları şampiyonu olmuştur.

***

Vapurculukta bugün en ileri olan ulus İngilizlerdir. Ondan sonra sırasile Amerika, Japonya, Fransa, İtalya, Almanya gelmektedir.

Dünyanın her köşesinde sömürgesi bulunan İngilterenin tecim filosu pek geniştir. Son senelerde İtalyanlar da çok çabuk giden, son derece lüks vapurlar yapmışlardır.

Alamanlar büyük Genenl Savaştan sonra, bir ara vapur yapısını durdurmuşlardı, fakat iki üç yıldanberi Alaman tezgâhları çok büyük bir hızla çalışıyorlar. Yeni denize indikleri Döyçland, Faterland, Bremen tıransatlantikleri hatırı sayılacak parçalardır.

Biz - nekadar acıdır ki - denizciliği çok geri bırakmışız. Yurdumuzun her bucağı denizlerle kuşatılmış olduğu halde, tecim filomuz hiç derecesinde idi. Ancak Cumurluk hükûmeti iş başına geçtikten sonradır ki, her işte olduğu gibi, bu alânda da çok büyük ilerlemeler göründü. Bir çok yeni vapurlar satın alınarak şimdi tecim filomuz ikiyüz kûsur bin tonu geçti. Komşumuz Yunanlıların bir milyonluk bir filoları olduğu hesap edilirse, bizim daha ne kadar himmet ve gayret etmemiz lâzımgeldiği derhal anlaşılır.

Kabotajın Türk bayrağına geçmesinin onuncu yılı münasebetile, deniz tecim filomuzun nekadar olduğunu tetkik ettik. Aldığımız malûmatın bir hulâsasını yazıyoruz:

Denizyolları İdaresi: 21 vapuru vardır. Bunların hacimleri 29,511 safi ve 50,504 gayrisafi tonadır.

Akay İşletmesi: 20 vapur vardır. Bunların hacimleri 4,935 safi ve 9,783 gayri safi tonadır.

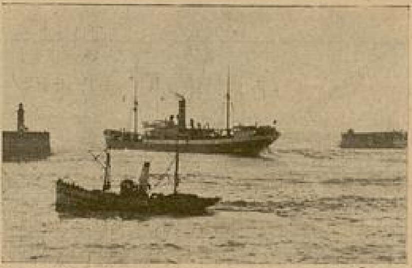

VATANI EKONOMİK BAKIMDAN YÜKSELTMEK, İLERİ GÖTÜRMEK İSTİYORSAK: TECİM FİLOMUZU ENAZ 1,000,000 TONDAN YUKARI BİR DERECEYE ÇIKARMALIYIZ!...

Şirketi Hayriye İşletmesi: 24 vapuru vardır. Bunların hacimleri 3,643 safi ve 6,851 gayrisafi tonadır.

Haliç Sosyetesi: 12 vapuru vardır: Bunların hacimleri 1,019 safi ve 1,786 gayrisafi tonadır.

Vapurculuk Sosyetesi: 23 vapuru vardır. Bunların hacimleri 18,309 safi ve 29,524 gayrisafi tonadır.

Bunların haricinde İstanbul limanına yazılı muhtelif sosyetelere ve şahıslara aid 80 vapur daha vardır.

Yukarıdaki 100 vapurla beraber bu 180 vapur 112,940 safi ve 196,349 gayrisafi tona hacmindedir.

İzmir limanında kayidli motörlü ve buharlı gemilere gelince onlar da 15 tane olup hacimleri 2,061 safi ve 3,387 gayrisafi tonadır.

Zonguldak limanına kayidli 2 vapur da 1,100 safi ve 3,536 gayrisafi tonadır.

Bu suretle, bütün Türk deniz ticaret filosu 197 vapurdan mürekkep bulunmakta olup, bu gemiler 116,101 safi ve 203,272 gayrisafi tona hacmindedir.

Cumurluk rejimi başlarken bu miktar 34,902 gayrisafi tonluk 88 gemiden ibaretti.

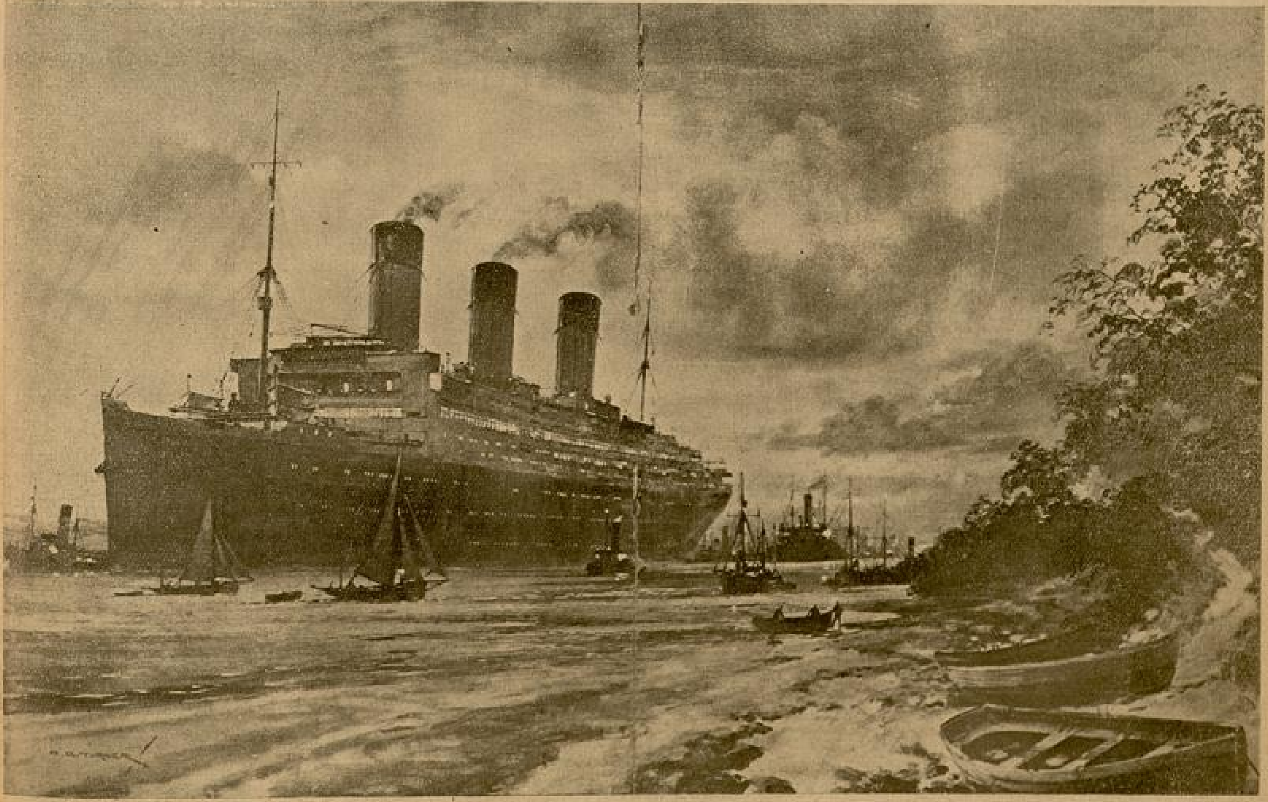

1926 Modeli: Majestic vapuru — Dünyanın en büyük vapurlarının ikincisidir. (Southampton limanından çıkarken alınmış bir resmi)

OPERETÇİ KARDEŞLER

Geçenlerde, bir dost meclisinde tiyatro dedikoduları kaynatılıyordu. Bir aralık bahsı, operetlere ve operetlerin müelliflerile bestekârlarına intikal ettirdiler.

İçlerinden birisi:

— Cemal Reşid de kardeşi de, zübbeliğin bütün illetlerine müpteládırlar! dedi.

Bir bayan onu tasdik etti:

— Aman efendim aman, hem de ne zübbe... O nedir öyle, kaşların üzerine eğilmiş Kask bereler, çeneleri aşan favoriler, verniklenmiş, manikürlü tırnaklar, ondüleli saçlar...

Söze bir başka bir bayan karıştı:

— Hem zübbelik onların sade kılıklarında, favorilerinde, tırnaklarında, saçlarında kalmamış; saçlarının tellerinden beyinlerine, esvaplarından ciltlerine, tırnaklarından iliklerine işlemiş.

İkisi de, Şehir Tiyatrosunun kulislerinde namaz kılarlar, ve daha abdestleri bozulmadan, Gardenbarda sodalı viski içerlermiş.

İpekli, markalı gömleklerinin altında ki uğur muskasına bakmadan, bileklerine ince, altın kordonlar takarlarmış.

Ramazanlarda oruç tutarlar, ve iftarı, şaraplanmış domuz etiyle yaparlarmış!

Bu sözler, meclisdekilerden birini isyan ettirmişti. Yedi sülâlesine küfür edilmiş bir külhani hiddetiyle doğruldu ve:

— Artık, dedi, fazla ileri gidiyorsunuz. Bütün bu saydıklarınız, onların şöhretlerini çekemeyenler tarafından uydurulmuş bayağı iftiralardır. Benim dostlarımdır diye sölemiyorum ama, onların ikisi de, kendilerinden bu kadar lâubali bir lisanla bahsedemiyeceğiniz birer kıymettirler.

Cemal Reşid; beynelmilel olmuş bir sanatkârdır. Ekrem Reşid, bu memlekette 86 gün afişte kalabilmiş bir öperet telif edebilmiştir. Bu itibarla, ikisi de, memleketin sahne ve müzik hayatında görülmemiş birer inkılâbın kahramanıdırlar.

Benim, bu garip münakaşanın sonunu dinlemeğe vaktim müsaid değildi. Onları biribirlerini yemekte serbest bırakarak veda ettim.

Fakat karekterlerine bukadar biribirini tutmaz teşhisler konulan bu kardeşler, bende haklı bir tecessüs uyandırmıştı.

Ve bu tecessüs beni; onları da muhatıplarım arasına katmaya sevketti.

Geçen hafta Nişantaşındaki evlerine giderken, içimde; karışık bir hastalığı teşhise giden bir doktor endişesi vardı.

***

Ben, kanaatlarını duyduklarına kanarak edinmiyen bir adamım. Bu itibarla sabık İç Bakanı Bay Reşidin [1] kapısını çalarken, hiç de işittiklerimin tesiri altında değildim. Ve operetçi kardeşlerin evlerinin duvarlarını; bale yapan çıplak kadın tablôlarile dolmuş göreceğimi sanıyordum.

Fakat bu zannımda yanıldığımı, daha sokak kapısı açılır açılmaz anladım: Zira; geniş antrenin yüksek duvarları, "kırma„ "talik„ "sülüs„ sure levhalarile, bir "asarıdiniye„ müzesine benziyordu.

Garson kılıklı bir delikanlının gösterdiği odaya girerken düşünüyordum:

— Acaba bu "Allah„lı "Peygamber„li levhalara bakınca; "boyuunda muska„ "kuliste namaz„ "Ramazanda oruç„ ve "iftarda domez„ hikâyelerine inanmak mı lâzım geliyordu?

***

— Bizim operetçiliğe başlamamızın sebebi zaruret ve... Vali beydir!

İki kardeşin ortasına oturuşumdan az sonra, Bay Ekrem Reşidin ilk sorguma verdiği bu cevap beni şaşırtmıştı!

— Zaruret ve Vali Bey mi?

— Evet!.. Cemalin konser vermek üzere Parise gitmesi lâzımgeliyordu.

[1] Operetçi kardeşlerin babası.

Fakat Parise değil, Fatihe gidecek parası yoktu.

Bu parayı bulmanın yollarını düşünürken ben, Bay Muhiddinin bir arzusunu hatırladım. O, bir müddet evvel bizleri toplamış, ve bir şehir öpereti kurmak istediğinden bahsetmiş, bizlere de bir öperet hazırlamamızı söylemişti!

— Cemal, dedim, bir operet yapsak, üç beş kuruş kazanırız belki?

O, bu teklifi makul buldu, ve sıvadık kolları.

"Üç saat„ı hazırladık!

— Beraber mi?

— Evet operetlerimizin yazılarını ben yazarım, bestelerini Cemal yapar!

— Ne kadar zamanda yazılır ve bestelenir bir operet?

—Bu sualin cevabı şahsî olacak. Zira, başkalarının ne kadar zamanda yazıp besteliyebileceklerini bilemeyiz tabiî!

Fakat bence bir operet, ne kadar az acelesiz hazırlanırsa, o kadar güzel olur.

Ve biz, bir opereti, üzerinde hergün üç, dört saat çalışmak şartile, altı ayda yapabiliyoruz.

Meselâ «Delidolu» yı hazırlarken, tam vaktında yetişdirebilmek için, dolu dizgin çalışmaya mecbur kaldık. Ve tam bir ay, uykumuza gecede ancak üç saat ayırabildik.

Gülecek, ve:

— Uykusuz kafadan çıktığı belli! diyecektim. Fakat, Cemal Reşidin verdiği cevap, bu cümleyi ağzıma tıktı:

— Böyle aceleye gelmesine rağmen ben, Delidoluyı diğer operetlerimize tercih ediyorum!

Bay Ekrem Reşide sordum:

— Ya siz?...

— Ben; "Delidoludan„ sonrakini beğeniyorum!

— Hangisi o?

— Belli değil!

Kasden yanlış anlayarak güldüm:

— Fena ad değil!

Ve aklıma gelen suali ikisine birden tevcih ettim:

— İşittiğime göre, yazdığınız operetler, oynayanların yapdıkları ilâvelerle, tanıyamayacağınız kadar değişiyormuş?

Bay Cemal Reşid:

— Hakikaten, dedi, müthiş surette değişiyor...) Ve, operetlerini tuluatlarile yaşatan sanatkârları kırmak korkusile, derhal ilâve etti:)

— Mamafih, buna itiraz edenler haksızdırlar. Zira, hududu fazla aşmamak, güzel ve yerinde olmak şartile ilâveler dünyanın her tarafında makbuldür!

Gelen kahveyi yudumlarken, muhatablarımdan, verdikleri eserlerin kendilerine temin ettiği maddî kârın miktarını öğrenmek istedim. Bay Ekrem Reşid:

— Aman, dedi, onu hiç sormayın!

— Çok mu kötü yani?

Söylediklerinin kâğıda geçerken değişmesinden korktuğunu söyleyen muhatabımın verdiği cevabı, - diğerlerini olduğu gibi - aynen yazıyorum:

— Alelâde, kötü bir banka memuru bizden fazla kazanır senede!

— Şu halde yalnız "üç saat„ den ikibin küsür lira kazandığınızı söyleyenler yanılıyorlar?

— Yanılmıyorlar ama, unutmayın ki biz "üç saat„ ı altı ayda ve üç kişi yazdık. Bu parayı, aylara ve üç kişiye taksim ederseniz, bu işin kazancını pek parlak bulmazsınız sanırım?...

Bu, muhatablarımı nedense sinirlendiren, bahsı değiştirmek isteğile sordum.

— Şöhretin kazandırdığı fırsatlar, sizleri evlenmekten müstağni kılacak kadar bol mudur?

Bay Cemal Reşid, fırsatların çokluğundan değil, vaktinin azlığından, evlenmeyi düşünemiyormuş! Bay Ekrem Reşide gelince o, böyle bir suale maruz kalacağını hiç ummuyormuş:

— Siz, dedi, diğer suallerinizi sorun da, ben o zamana kadar buna verilecek bir cevap düşüneyim!

Onun bir opereti altı ayda yazışının sebebi; basit bir nükteyi de bu basit cevap kadar güç buluşunda olsa gerek. Onu, cevap aramakta serbest bırakmak için sualimi Bay Cemal Reşide tevcih ettim:

— Şöhret yüzünden karşılaştığınız garip vaziyetler olur mu?

— Hayır, dedi, hatırlamıyorum. Yalnız, tramvaylarda, tramvay durak yerlerinde, yanımızdakilerin bizden bahsettiklerini sık sık duyarız.

Güldüm:

— Tabiî küfür edenler de vardır?

— Pek tesadüf etmedim!

Yine gülecek, ve inanılmıyacak kadar garip bir tesadüf! diyecektim.

Fakat bunu söylememe de, Bay Ekrem Reşidin söze karışması mani oldu:

O, bir kâşif sevincile yerinden doğruldu ve:

— Buldum, dedi, buldum!

Hayret ve merakla sordum:

— Neyi?

Dakikalardanberi cevabını düşündüğü sualimi unutuşuma şaşmış gibi idi:

— Neyi olacak, dedi, şu evlenmeye dair sorgunuzun karşılığını...

Karışık bir bilmecenin hallini öğrenmek ister gibi sordum:

— Neymiş?

O, siyasî ehemmiyeti haiz bir cevabın tasrihinden çekinen kurnaz bir diplomat edasiyle:

— Yalnız, dedi, rica ederim aynen yazınız?

— Buyurun!

Bulunması bir hadise teşkil eden cevabı aynen yazıyorum:

"Ben, haremimi istediğim gibi yaşatamıyacağım için, evlenmiyorum!„

⁂

Yazımı bağlıyacağım, fakat, mukaddememi hatırlıyacak okuyucularımın satırlarım arasında bir cevabın eksikliğini hissedeceklerini düşünüyorum.

— Operetçi kardeşler hakkındaki o şayiaların hangileri daha isabetlidir?

Sakallı ve bıyıklı olmadığım için, ne yukarı, ne de aşağı tükürmekten çekindiğim yok.

Bu itibarla, bu suali cevapsız bırakmaya niyetli değildim.

Fakat sükûttan başka cevap bulamıyorum.

Bilmem bunu, nezleli kafamın yorgunluğuna bağışlamaz mısınız?

Naci Sadullah

Çarşamba Okurlarımıza

Mecmuamızın sıradan on tanesini — Çarşamba satıcımızın mühürü ile damgalı olarak— (Çarşamba: Işık kütübhanesi sahibi Cavid Coşkuna) götürdüğünüz takdirde, en son iki sayıyı bedava alacaksınız.

Öztürkçe İle Denegler :

Müddeiumumiye Mektub

Yazan :

GÜZİDE OSMAN

Bir sabah Bay Müddeiumum masasının üzerinde şu mektubu buldu.

« Sayın Bay Müddeiumumî !

Size bir kıya (cinayet) bildireceğim; ve kıyanı haber vereceğim. Şu satırları yazdığım dakikada kıya henüz yapılmamıştır. Lâkin, siz onları okuduğunuz zaman, her halde yapılmış olacaktır. Birkaç saate kadar bir kadın ölecektir...

Nasıl ?.. Ne suretle, onu henüz bilmiyorum... Olabilir ki iyi indirilen bir bıçak darbesi.. yahut başka bir araç (vasıta) bu kadını yaşayanlar arasından bütünlük silecektir. Şimdiden bu aracı aydınlatabilmem çok güçtür.

Adı Leylâ olan bu kadın, iyi huylu, çok iyi tanınmış ve herkesçe sevilmiştir. Gelir sahibi, kendi halinde düzgün bir kadındır.

Nişantaşında Ahmetbey sokağında bir evde oturuyor. Ve bu zamanda, herkesi şaşırtacak bir şekilde günü gününe kira parasını ödemektedir.

Işte size şu bir iki satırda anlattığım bayan Leylâ, az bir zaman sonra öldürülecektir. Size bildirmek istediğim kıya budur, sayın bay Müddeiumumi !..

Kıyana gelince : Onu da bildireceğimi söz vermiştim... Bayan Leylâ, Ahmetbey sokağında 77 No. da oturuyor...

Kıyan da : Gene o sokakta oturan, ve aşağıda imzası bulunan Kâmurandır.

Bayan Leylâyı öldürmeği tasarladım. Bunu hiç tereddüt etmeden yapacağım; ancak hiç azap çekmeden değil !.. Çünkü kıya yapıldıktan sonra, vicdan azabı duyup duymıyacağımı şimdiden kestiremiyorum...

Gerçek bu işim; kıyıcılıkta ilk basamağım olacaktır. Şimdiye kadar - velev zararlı dahi olsa - bir hayvanı bile öldürmedim. Kandan korkar ve tiksinirim....

Çok olagandır ki, bir insanı öldürdüğümden dolayı yas ve tasa duyacağım... Lâkin böyle olmakla beraber, bayan Leylâyı, yüzde yüz öldüreceğim... Bundan kendimi alıkoyamam... Her halde bu kadının - benim tarafımdan- ölmesi lâzımdır...

Ona karşı olan duygularım bir kin değildir. İyi düşünülürse: benimle görüşmemiş, aleyhimde bulunmamış, kendisini hiçbir suretle alâkadar etmediğim bir kimseye karşı kinim olamaz. Bayan Leylâ, belki de beni tanımaz bile !.. Kim olduğumu bilmez ve belki de benimle hiç ugraşmamıştır...

Görüyorsunuz ki, ona karşı kinim yok... Fakat bu böyle olmakla beraber, gene bu kadının yaşamasını istemiyorum... Duyuyorum ki, onun dünyasını değiştirmesinin sebebi ben olacağım.. fikrimi açık açık bildirirsem... sebeplerini de öğreneceksiniz :

1934 yılında büyük bir bankada önemli bir ödev sahibi idim. Durumumdan memnundum. Bir direktörün değişmesi, hemen hemen bütün bir kadronun bozulmasına sebep oldu. Ve ben de ne yazık ki hizmetlerine teşekkür edilenler arasında kaldım.

Bellidir ki bu, benim için acı bir yürek kırılması.. umutlarımın yıkılması, büyük bir işkence oldu. O gün evime döndüğüm zaman büyük bir yas ve tasa içinde idim.

Karşı komşum bayan Leylâ, evinin bahçesine çıkmış, güler bir yüzle, hayattan memnun bir bakışla, nişanlısıyla konuşuyordu. Birbiri ardınca şarkı söyliyerek eğleniyordu.

Ertesi günü hizmetçiden onun, bir gün evvel piyangodan 10,000 lira kazandığını öğrendim...

Komşumun yüksek mutu ile beni sıkıntıya düşüren olgu arasında, tesadüfün kötü bir cilvesi vardı !.. Bu tesadüf kafamda ve yüreğimde karanlık düşünceler uyandırdı; ve bayan Leylâya karşı bende kıskançlıkla, öfkeyle, fenalıkla dolu bir düşmanlık belirtti...

Böylece aylar geçti... Sık sık onu penceresinde; evine girer ve çıkarken, kimi de caddedeki kocaman pastacı dükkânında gördüm... İki hafta sonra bir perşembe günüydü.. kardeşimin hasta cocuğu ölmüştü. Onu, Karacaahmette serviler altındaki son yatağına bıraktıktan sonra, eve bitkin ve yaslı gelmiştim. Bayan Leylâ da, gayet şık giyinmiş olarak, bir yerden dönüyordu. Gene hizmetçiden öğrendimki; kızkardeşinin ogün bir çocuğu doğmuş ve verilen ziyafetten geliyormuş...

Ne şaşılacak işler... ne kötü tesadüfler!.. Ben, ne vakit memnun isem komşum tasalı, dnüşünceli görünüyordu. Benim sıkıntılı ve içli günlerimde ise bayan Leylâ, inadına son derece şen ve sevinçli bir hayat sürüyor!.. Bu, beni çok düşündürüyordu... ışte böyle ardı arası kesilmiyen daha birçok duygular, bu kadına karşı içimde derin bir düşmanlık.. büyük bir öfke uyandırdı.

Hepsinin üzerine bu olgulardan birisini anlatmaklığım lâzımdır. Çünkü, bu öyle bir olgu ki : benim için kötü.. düşünemiyeceğiniz bir kertede acı bir sonuç vermekle sonlandı. Bu olgudan sonra bayan Leylânın, - belki de bilmiyerek - hayatımda oynadığı rolü anladım, ve onu yaşayışım için - isteristemez - korkunç bir düşman saydım.

O, herhalde görünmiyen ve ne olduğu bilinmeyen bir kuvvet tarafından idare edilen, kukla gibi bir şeydi.

İşte bunun içindir ki, bayan Leylâyı ölüme mahkûm ettim. Anlatayım o olguyu size sayın bay Müddeiumumî :

"İstanbula yakın bir kentte oturan hasta ve bekâr bir amcaoğlum vardı; benden başka kimsesi yoktu. Bu son günlerde ağır hastalanmış... Yazdığı bir mektupta, beni alâkadar eden bazı işler hakkında, ölmeden önce beni görmek istemişti. Mektubunu alır almaz, hemen eksprese yetişmek üzere, çarçabuk bavulumu hazırladım. Hizmetçim gidip bir otomobil getirdi, trene ancak yetişebilecek kadar bir vaktim kalmıştı. Şoföre hızlı gitmesi söyledim. Söyledim amma, evimden çıkar çızmaz otomobil, caddeyi geçmek istiyen şık ve dolgun vücutlü birine çarptı. Yaman bir üzüntü ve korku geçirdim.. halk toplandı şık kadını eczaneye gönderdiler. Hiçbir yarası yoktu.. ancak üstü başı tozlanmış ve bir parça eli incinmişti... Yürek çarpıntısını geçirtmek için bir kadeh kordiyal içtikten ve elbiselerini fırçalattıktan sonra bayan Leylâ - otomobilin çarptığı o idi - , hiç kimseden bir yanısı (şikâyeti) olmadığını söyliyerek, büyük bir incelikle çekildi, gitti...

Yeniden otomobile bindim, hareket ettik. İstasyona gelince tren on dakika önce hareket etmişti. Bundan sonraki trenin üç saat sonra olduğunu söylediler... Çaresiz bekledim... Amcaoğlumun yanına vardığım zaman çoktan ölmüştü... Tutsusunu (vasiyetname) da yazamamıştı. Yanında bulunan bazı tanıdıklar bana :

— Birinci ekspresle geleydiniz, belki görüşebilecek; ve yüzde yüz, yılda en az altı bin liralık bir gelir sahibi olacaktınız... dediler.

Birinci ekspresi!.. Ve sonunda yılda (6000) liralık geliri, bu uğursuz bayan Leylâ yüzünden kaybetmiş bulunuyordum. İşte bunun içindir ki hayatıma, varlığıma, gırtlağıma yapışan bu kadının vücudünü yoketmeğe karar verdim. Ve işte amcaoğlumun yanından döndüğüm gündenberi başka hiçbir şey düşünmüyorum. Onu öldürmek biricik işim ve düşüncem oldu. Eğer bunu yapmazsam : benim için artık ne uyku.. ne yemek.. ne yaşamak yolu kalmamıştır...

Işte şimdi bu değişmiyen kararımın saati çaldı. Hiç şüphem yoktur.. herhalde onu öldürmeği başaracağım...

Ancak bütün ihtiyatlarım ve bütün tetbirlerimle beraber, bu düşüncemi harfıharfine yerine getirebilecek miyim ?.. Bilemiyorum. Olabilir ki tevkif edilirim. Olabilir ki yüksek katınıza gelmden önce, bayan Leylâyı.. sonra da kendimi öldürürüm...

Bu, ancak kararımı başarmak üzere o uğursuz karıyla başbaşa geldiğim dakika belli olacaktır !.. Tanrı elimi titretmesin.. cesaretimi kırmasın !.. İşte bu kadar sayın bay Müddeiumumî !.. »

Kâmuran

BAYANLAR SİZİN İÇİN

BU YILIN SON MODA MAYO VE PİCAMALARI

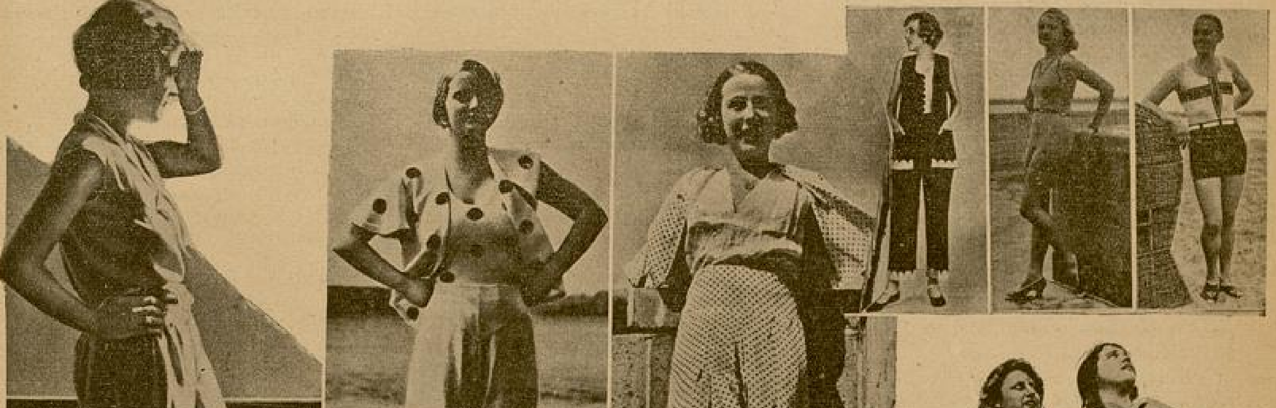

S P O R

Beşiktaş Ankarada

Beşiktaş, Ankara Gücünden sonra Çankayayı da yendi.

Cumartesi günü saat 17,45 te Beşiktaşlılar alkışlar arasında alana çıktılar, ve halkı selâmladılar. Biraz sonra Ankara Güçlüler de alkışlar arasında yerlerini aldılar. Yargıç Bay Sedattı . Her iki takım şöyleydi:

Beşiktaş: Mehmed Ali, Hüsnü, Nuri Faruk, Lütfi, Feyzi, Hayati, Hakkı, Muzaffer, Şeref, Eşref.

Ankara Gücü: Natık, Ali Rıza, Salih, Cevdet, Semih, Bilâl, Alâ, Apti, Muzaffer, Saim, Reşat.

Beşiktaş takımı tam kadrosuyla gelmiş ve Vefalı Santırhaf Lütfi de takımlarında yer almıştı. Ankara Gücü, iki oyuncusundan mahrum olarak ve solda dışardan Reşadı alarak yukarıdaki takımla çıkmıştı.

Oyun, müteaddit merasimden sonra, Ankara Gücünün hücumile başlandı ve Beşiktaş müdafaasından çevrildi. Top, Cevdetin ayağından falsolu bir vuruşla kendi kalesinin önüne düştü; müdafaa bunu kornerle kurtardı. Çekilen korner Eşrefin başile Beşiktaşa birinci golü kazandırdı. Oyun başlıyalı daha bir dakika olmuştu. Bu gol Güçlüleri biraz şaşırttı. Beşiktaş bu gölden sonra arka arkaya hücumlar yapıyor. Güç seyrek akınlarla Beşiktaş kalesine iniyor. Fakat forfet, hatta gol kaçırmakta biribirlerile yarışıyorlar . Beşiktaş soldan ilerlemeğe başladı. Eşreften eyi bir pas alan Hakkı çektiği şüt direğe çarptı; Hayati yetişerek ikinci, biraz sonra Hakkı üçüncü, Şeref dördüncü gollerini atarak birinci devreyi 4 - 0 galip bitirdiler.

İkinci devre: Alâ sağ içe Apti açığa geçerek yerlerini değiştirdiler. Birinci dakikada Hakkı müdafaayı atlatarak Beşiktaşın beşinci golünü attı. Bundan sonra Ankara Gücü hücumlarına başladı. Ve 22 inci dakikada lehlerine verilen firikigten istifade edemediler. Bunu Muzafferin sıkı şütü takip etti. Mehmed Ali kurtardı. Beşiktaş soldan hücuma geçti; ortalanan top Muzafferin yağile altıncı defa Güç kalesine girdi. Ankara Gücü durgun oynuyor. Her zaman görmeğe alıştığımız eyi oyunlarını göstermiyorlar. Bu gün takımda en eyi ovnayanlar Apti, Bilâl, Semih ve Reşattır.

Beşiktaş hücumda: Hakkı yedinci golü de attı. Bundan sonra Ankara Gücü, bir şeref sayısı olsun atmağa çalıştı, ve oldukça Beşiktaş kalesini sıkıştırdı. Muzaffer, Alâ, ve Reşadın şütlerini avutta ve kalecinin elinde görüyoruz Oyunun bitim saati yaklaştı. Muzaffer Beşiktaşa sekizinci golu kazandırdı. Oyun da böylece Beşiktaşın galibiyetile bitti.

Beşiktaş takımı bu gün Ankarada eyi bir oyun göstermiş ve seyircilere oyunlarını merak ve heycanla seyrettirmiştir.

Ankara Gücü ile Çankaya takımlarını yenen Beşiktaş takımı

*

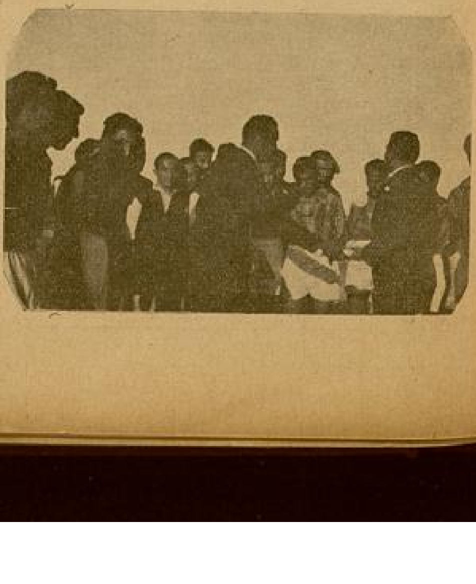

Beşiktaş ve Ankara Cücü takımları arasında bayrak töreni.

Beşiktaş - Çankaya

Saat 17,45 te takımlar alkışlar arasında alana çıktılar. Beşiktaş takımı bir gün evelki kadrosunu muhafaza ediyordu; yalnız Muzafferin yerine Nazımı koymuştu. Çankaya ise her zamanki kadrosile.

Oyun 17,50 de Çankayanın vuruşu ile başlandı. Bir müddet Beşiktaş nısıf sahasında dolaşan top Beşiktaş müdafilerinden Forlarına geçti. Hayati topu sürdü ve güzel bir şütle Beşiktaşın ilk golünü, 4 üncü dakikada attı.

Dakika 13: Beşiktaş müdafaası ilerde oynuyor. Çankaya eyi bir ilerleme ile Beşiktaş kalesine indi. Bir müddet ayaktan ayağa dolaşan top, Orhanın ayağile ilk ve son defa Beşiktaş kalecisini mağlup etti. Beşiktaş 1. Çankaya 1.

Dakika 32: Beşiktaş soldan hücumda. Ortalanan topu Aptuş falsolu bir kafa vuruşile kendi kalesinin önüne attı. Nazım yetişti ve ikinci sayıyı yaptı.

Oyun her iki tarafın hücumlarile devam ediyor. Hakem, Fevziyi dışarı çıkardı. Beşiktaş bir gün evelki oyununu gösteremiyor. Müdafaa, Fevzi çıktıktan sonra bocalıyor. Sol tarafın akıncıları dünkü yerden paslaşmalarını gösteremiyorlar. Bilhassa dünün golcüsü Hakkı bu gün pek sönük.

İkinci devrenin 8 inci dakikasında pas pasa Çankaya kalesine inen Beşiktaş forları, Hakkının ayağile üçüncü ve son gollerini attılar.

Dakika 13: Çankaya Beşiktaş

kalesini zorluyor Orhan, Ömer birer fırsat kaçırdılar. Mehmet Ali, Çankaya'nın hücumlarını eyi kurtarışlarile gol yapmalarına mani oluyor. Beşiktaş müdafasını atlatan sağ açık Mustafa, kalecile karşı karşıya kaldı; ve bu güzel fırsatı topu kaptırmakla kaçırdı. Beşiktaş hücumda... Çekilen şütü kaleci içerden çevirdi. Hakem bunu görmedi. Oyun da Beşiktaşın 3 - 1 galibiyetile bitti.

Ankara: Yusuf Ziya

İstanbulda:

Deniz yarışlarında sandalcı kürekciler

Spor işlerimizde henüz kökü suda olan öyle bir yara vardır ki, yüreklerimize kadar işleyen bu kötü huydan bir türlü kendimizi alamıyoruz.

Her vesile ile ortaya atılan sporun yüksek faidelerini herkes, dilediği şekilde telâkki etmekten kendini kurtaramıyor. İngilizlerin sportmen dedikleri ve yerine göre bir sporcuyu en yüksek centilmen olarak kabul edenlerin yanında o kadar aykırı, manasız, hatta münasebetsiz düşünce ve hislerimiz var ki; ne bileyim insan spor denen beden terbiyesinin memleketimize girdikten sonra aldığı garip garip şekillere hayret etmekten kendini alamaz.

Göğüs göğse yarış eden bir atlet, yumruk yumruğa dövüşen iki boksör, çekişe çekişe futbol oynayan iki takımla nihayet son numaralara kadar kürek atarak yarışan sporcuların, her şeyden evvel yaptıkları iş hakkında kuvvetli ve güzel fikir edinmeleri şarttır. Sporculuğun emrettiği iş, idarecileri de, müsabakaları da bir fikir ve bir gaye altında toplamalıdır. Eğer spor işlerinde gaye bir olmayıp ta herkes dilediği şekil ve renkte hareket etmiş olsaydı, bugün karşılıklı yapılan millî temaslardan eser kalmaz, olimpiyad müsabakalarına lüzum bile görülmezdi.. Olimpiyad müsabakalarına gidenler pek âlâ bilirler ve görmüşlerdir ki; müsabakalar başlamadan evvel bütün sporcular amatör olarak müsabakalara iştirâk ettiklerinden, en dürüst şekilde müsabaka yapacaklarından bahs ile yemin ederler.

Apaçık insanların en dürüst bir şekilde mertce yapacakları müsabakalar böyle bir kayda istinad edince, artık burada Alinin külâhını Veliye; Velinin külâhını Aliye giydirmek te ne mana vardır ve ne de maksat kalır.

1 temmuzda kabotaj bayramı münasebetile yapılan deniz müsabakalarının kürek yarışlarında, spor sahasında bir mevki kazanmağa mecbur olan bir klüp; Boğaziçi sahillerinde bütün ecdadı kayıkçılıkla şöhret yapan bir sandalcıyı tekneye oturtup küreklere sardırınca, yarış yerinde soluğu aldırıyor. Güçbelâ ezberlettikleri ismi ağzında geveleyen kayıkçı, hakemlerin biri tarafından babasının adı sorulduğu zaman baklayı ağzından çıkarıverdi..

Dağcılar klubü üyeleri Polonez köyünde

Buna benzer birkaç hâdisenin bu müsabakalar esnasında tekerrürü biz, de bilmeyoruz ama, o klübe ne kazandırdı Allabh bilir?!..

İşte spor işlerimizdeki kötü yara ve bozuk zihniyet buradadır. Bugün geçsin de yarına Allah kerim.. Her klüp idarecisi gününü gün ettiği içindir ki, eskilerin yerini kolay kolay dolduramıyoruz .Maksat da sporcu yetiştirmek değil; o gün için kaşkariko çıkarmak olunca, ortada sporun Avrupalılarca kabul edilen yüksek maksat ve gayesi ortadan böylece kalkar. Klüplerde dürüst mesai yapmak istiyen bir kaç heveskâr da, mütemadiyen bu entrikalar içinde ya bunalır kaçar, ve yahut ta bu hengâmeye uyar gider.

Sandalcının kazanacağı yarışla muradına erenler, spor işinin âtisini kuramadıkları içindir ki, kurmak için çalıştıkları bina çatı ve direkler halinde kalır, ve birgün büsbütün harap olur; çöker gider!...

Ömer Besim Koşalay

Esrarengiz Bir Seyahat

Fenerbahçe, Güneş klüpleri futbol takımı güya iki maç yapmak için Bükreşe gitti..

Bükreşte dört gün istirahattan sonra takım ilk maçını Yüventüs ile yaptı. Oyunu iki bir gibi bir netice ile kaybeden Yüventüs takımı, Bükreşten bildirildiğine göre Romanya likinde sondan ikinci imiş!.. Eskiden şöhreti olan bu takımın son zamanlarda anlaşılıyor ki derecesi düşüktür..

Fenerbahçe - Güneş muhteliti ikinci maçı oynamadan, İstanbula gelen bir habere nazaran, ortaya saha ihtilâfı diye bir mesele çıkmış; ve bundan dolayı da bu maç yapılamıyacakmış.. Netekim ikinci maç oynanmadan takım İstanbula geldi...

Saha ihtilâfı diye anlatılan mesele basit ve garip bir davadır. Galiba Romanyada futbol sahaları çeşit çeşit irili ufaklıdır.

Bize ikinci maçı küçük sahada oynamağı teklif etmişler.. Bizimkiler de, kazanma kabiliyetleri olduğu halde, büyük sahada olmazsa oynamıyacaklarını bildirmişler; ve uyuşamadan bavulları yükletip İstanbulun yolunu tutmuşlar!.

Bir klüp muhtelif ve muayyen şartlar içinde seyahata çıkar, yaptığı konturat mucibince oyun yapar ve para alır.. Ayıp değil ya! Romanya işine bu defa aklım hiç ermedi. Yediler, içtiler bir tek oyunla İstanbula döndüler.. Romanyaya takımla beraber gidenler içinde spor işlerinde çok eskimiş kurtlar vardır.

1924 de Paris Olimpiyat yolculuğunu hazırlayanların, şöyle sudan bir bahaneye papuç bırakacaklarını bir türlü aklım almadı..

Kim ne derse desin Fener - Güneş takımlarının Romanya seyahati bana 1928'deki Prağ tenezzühünü hatırlattı..

Seyahatte bir esrarengizlik kokusu var ama, biz anlayamadık!..

İlk Kürek Müsabakaları

Mevsimin ilk deniz yarışları kabotaj bayramı münasebetile Dolmabahçe ile Deniz Ticaret okulu arasında büyük bir muvaffakıyetle yapıldı.

Müsabakalara Galatasaray, Fenerbahçe, Beykoz, Haliç, Anadoluhisarı ile Güneş klübü kürekçileri iştirak etti.

İstanbulun denizcilikle alâkadar bütün klüplerinin dahil olduğu bu müsabakalar, bu mevsim zarfında yapılacak yarışlar için fikir vereceğinden, alâkadarlar arasında dikkatla takibedilmiştir.

İstanbulun belli başlı kürekçilerini bir araya toplayan müsabakalar, ümidin fevkinde; heyecanla geçmiş senenin ilk yarışında her klüp âzâmî netice alabilmek için elinden gelen gayreti sarfetmiştir.

Günün en heyecanlı müsabakası tek tek teknelerde Galatasaray, Fenerbahçe, Beykoz kürekçileri arasında olmuştur. İlk hamlede ileri fırlayan Beykozun peşini bırakmayan Galatasaraylı Karakaş, mesafenin ortalarında rakibine yetişmiş; ve yarışı bitirdiği zaman aradaki mesafeyi üç tekne boyundan fazla açmıştır. Beş tekne üzerinden yapılan yarışların üçünü Galatasaray, ikisini Beykoz kulübü kürekçileri kazanmışlardır. Büyük Under Atatürk kürek yarışlarına kotra ile gelmişlerdir.

Kürek yarışları neticesinde Galatasaray 21 sayı ile birinci, Beykoz 13 sayı ile ikinci, 7 sayı ile Fenerbahçe üçüncü olmuşlardır.

Bebeklerin Yuvası

— Başı 22 inci sayfada —

— Hayır!. ekseriyeti babası olmıyan ve anası dışarıda çalışmak mecburiyetinde bulunan yavrulardır. Mamafih babası olup anası olmıyanlar da vardır. İçlerinde hiç kimsesi bulunmayan, hangi anadan hangi babadan, kimin! neyin nesi olduğu belli olmıyanlar da vardır. Demin gezdiğimiz kovuşlar da: "Memleket Sağlık Yurdu„nda doğarken anasını kaybetmiş bir yavru, bir günlük bile olmadan sokağa atılmış bir zavallı yumurcak vardır. Onlar elimize geldikleri zaman hallerini bir görseydiniz içiniz parçalanırdı!.. Bir paçavraya sarılı soluk benizli, kapalı birer nokta kadar ufacık gözleri ve nihayet elinize aldığınız zaman bir iskelet parçasından başka hiçbir his vermeyen yavrular.. Onların, bu gördüğünüz hale gelinceye kadar ne kadar zahmet ne kadar eziyet ve ne kadar ihtimam ile bakıldığını, şüphe yok ki takdir edersiniz!

***

Bahçeye çıkınca tekrar yavrular arasına karıştık... Şimdi yemek zamanı! Çamların arasına dizilen masacıkların etrafına küçük küçük çocuklar toplanmışlar.. Ortada güzel bir saksı, onlar etrafında, birer nazarlık boncuk gibi!.. Hepsi neşe içinde çatallarını tabaklara vurarak birer şarkı mırıldanıyorlar. Evvelâ: Patatesli et, kıymalı mercimek, sonra pilâv.. hoşaf!.. İşte bundan daha nefis yemek mi olurmuş.. Mükemmel bir tabldotun manzarası çocukların yanaklarına aksetmiş!. Yuvanın kadrosu 65. Doktor da dahil olduğu halde, bir idare memuru ve diğer bütün hemşireler hepsi 20 kişi.. İzmir gibi büyük bir şar için şüphe yok ki bu kadro küçüktür. Bu kadroyu genişletmeden evvel, buraya bir pavyon daha ilâve edilmelidir. Memlekete yapılan bu hayırlı hizmeti daha ziyade genişletmek, her halde ondan evvel düşünülecek bir meseledir. Bu hususta değerli İzmir Şarbayı Bay Behçet Uzun yardımlarını esirgemiyeceğini ümit ederiz..

Yuvanın sıcak kucağında barınan «65» yavrunun en büyük bir derdi var: oyuncak!.. Hepimiz çocukluk devirleri geçirdik! oyuncağın bir çocuk için ne demek olduğunu takdir ederiz.. Bunu temin etmek zannedildiği kadar güç değildir.. İzmir Karşıyaka Bayanları bir ayda, iki ayda bir bu temiz yuvayı ziyaret etsinler.. fakat beraberlerinde de birer küçük araba, birer kostum birer bebek getirsinler...

Beni gezdirmek suretile yorulan değerli doktor Bayan Sabiha Sayına teşekkür ederek ayrılırken, önüme bir defter getirip, her yuvayı gezen gibi bana da birkaç satır yazdırmak istedi. Şimdi kendisine rica ediyorum, o yazdırdığı satırlara bir de bunları ilâve etsinler!.

Pamuk Ninenin CEVAPLARI !...

Haydarpaşa: Bayan Aliye

Yavrucuğum,

Hastalığın okadar mühim ve korkulacak birşey değildir. Yalnız bunu annene söylemen lâzım. Sonra sevgilin hakikaten seni seviyorsa, hasta olduğun zaman büsbütün sever ve seni o dertten kurtarmağa oğraşır.. Eğer ailene söyliyemiyeceksen bir kadın hekime müracaat et. Onunla konuş. Sana, işine yarayacak bir tedavi şekli gösterir. Memleketimizde bir çok kadın doktorlarımız var. Bunlardan birisi seni kurtarabilir.

Sonra, üzülme çocuğum, hayatta hastalık daima insanların başına gelen dertlerdendir.. Senin hastalığın emin ol mühim bir şey değildir ve muhakkak tedavi ile geçer, gayet iyi biliyorum. Bu yüzden sevgilin seni bırakmaz.. Niçin bıraksın. O hasta olsa, sen onu bırakır mısın?..

İzmir Ali Güler

Çocuğum..

Cidden hazin bir macera seninki.. ne yapmalı dünyada insanın başına her türlü derd gelir, çekmek gerek.. Ailen genç kızı gelin olarak istiyorlarsa, mes'ele kolaylaşıyor demektir.. Yalnız sana bir iş düşüyor. Genç kızın annesini gör ve ona kızile çok seviştiğinizi, eğer Allahın emrile vermerse, kızının sana kaçacağını, ve bu işin iyi olmayacağını söyle. Belki bu suretle kızını sana verir. İki sevdalı birbirine kavuşur..

Eskişehir: T. fabrikası: Mehmet Yazgönül

Oğlum..

Bu zamanda (33) lir yla geçinmek imkânı yoktur. Genç kızın hali vakti yerinde ise o zaman mes'ele kalmaz.. Birgün kızın evine git bu mes'eleyi annesile konuş.. Onların da erkeği yokmuş. Sen bir erkek evlâd gibi içlerine girebilirsin.. yalnız paranı, kazancını onlara iyice anlat. Bu mes'ele belki bu suretle halolabilir.

Taşmektep: M. Ş. Tuncer

Oğlum..

Sevginin bu kadar derinini duymadım doğrusu.. bu ne uçsuz hisler.. fakat buna rağmen seni bırakarak başkasile nişanlanıyor, yahut nişanlıyorlar. O, nişanlı olduğunu unutacak derecede seni seviyor.. Mektup istiyor. Mademki istiyor yaz, yüreğinde ne duygu varsa anlat ona. Sana söylediklerinden anlaşıldığına göre nişanlısından ayrılacak.. sabret ve bu neticeyi bekle oğlum..

Afyon: Lütfi Akın T.

Çocuğum..

Ailenin yaptığı saçma bir iş.. onun için onların bence saçma olan fikirlerini bir yana bırak.. İki genç kızdan hangisini daha çok seviyorsun?. Bunu iyice düşün taşın. Ona göre kararını ver yavrum.. Bence ilk sevgilin hayat arkadaşlığına daha uygun.. onunla evlen. Ailen nasil olsa seni affederler.. onlar evlâdlarından vazgeçmezler ... sen de sevginden vazgeçme..

Cemal. Deniz. Kaya.

Oğlum..

Sen mektubu yazdıktan sonra, kendi fikrini de söylüyorsun.. fazla söze ne hacet.. düşünmüş taşınmış karar vermişsin.. Benim de söyleyeceğim: Sabırla koruk helva, dut yaprağı atlas olur. Sen de bekle belki, genç kızın gönlü olur sana varır.

Topkapı: F. M. T.

Kızım..

Bunda iki türlü çarei hal vardır. Biri saygıdeğer valideyi gücendirmemek için, Ferhatla Şirin gibi ah ile vakit geçirmek. Öbürü onu dinleyerek evlenmek.. fakat birincisi ne kadar acıysa, ikincisi de o kadar zor olacak!.. Neden mi?.. çünkü delikanlının annesi zorlu cinsinden galiba. eğer biribirinizi hakikaten seviyorsanız her zorluğa kafa tutarak evlenebilirsiniz.

M.

Kızım..

Gözyaşı dökerek, aç kalarak, hasta olarak, sevda matemi tutmak yılları eskide kaldı. Şimdi, falanı sevmiş te verem olmuş diye, kimse kimseye acımaz. Kendine yazık.. Madem ki bu delikanlıyı bu kadar seviyorsun. Ayni derece olan tahsilleriniz, at başı beraber giderek yürüyor. İş güç sahibi olur sevgilin. o zaman seni isterse, ailen seni vermemezlik etmez yavrum.

S.

Çocuğum..

Biribirini seven, ve anlaşan iki insanın aralarındaki samimiyetsizliğe şaşarım ben.. Sen içinden geçenleri, yüreğindeki duyguları ona, o da sana söylesin.. Bu işte gurur işe yaramaz.. sonra, onu seviyorsan, boyunun kısalığınıda kusur olarak öne sürüyorsun.. A çocuğum şükret ki, sevgilinin kusuru boymuş.. yoksa uzun boyu, güzel görünüşü içinde ne kötü yürek taşıyan insanlar vardır. O kadar kusur kadı kızında da olur çocuğum.

Yazı direktörü : Emin Refik Müslümoğlu No. 11 15 Temmuz 1935 Basan : Resimli Ay Basımevi T. L. S

YARIM AY'IN BİLMECESİ

No. 11

Bayan Selma ile Bay Füruzan motörbotlarına binerek Burgaz adasından denize açılmışlardı. Açıklarda Bayan Lâmia ile Bay Ahmedin motörbotiyle karşılaştılar. Bayan Lâmia seslendi :

— Selma bugün ne yana gidelim ?..

— Lâmiacığım biz seçme hakkını size bıraktık; siz neresini beğenirseniz oraya gideriz.

Lâmia Ahmetle görüştükten sonra bağırdı :

— Öyle ise (. . . . .) na gidelim.

Yukarıdaki 11 resmin ilk harfleri seçilen yeri gösteriyor.

Bu bilmeceyi doğru çözenlere armağanlarımız :

Birinciye : 3 metre Kazmir; İkinciye : 4 metre Krep Birman; Üçüncüye bir çift ayakkabı; Dördüncüye : Markizet elbiselik; Beşinciden on beşinciye : Kravat, Çorap, Dolma kalem, Top, Yazı takımı.

On altıncıdan Otuzuncuya kadar yüz kuruşluk birer kitap; Otuz birinciden Ellinciye kadar yetmiş beş kuruşluk bir kitap, Elli birinciden Yetmiş beşinciye kadar elli kuruşluk bir kitap, Yetmiş altıncıdan Yüzüncüye kadar yirmi beş kurusluk bir kitap.

Dokuz numaralı bilmecemizin doğrusu :

(Deveci ile görüşen kapısını büyük açmalı)

Bu bilmeceyi doğru çözenler arasında çekilen kur'ada kazananlar :

Manikür takımı : İstanbul, Karaköy Havyar hanında No. 139 da Hasan Fehmi eşi Melâhat ; Ağrandisman : Ankara Yenişehir Bay Asaf han No. 4 de Ayşe Güçer, Picemalık kumaş : Karahisar şar muhasebe memuru İbrahim Öztürk oğlu İsmail Öztürk; Esans: İzmir Kokaryalıda, No. 137 de Bayan Lâmia Sesel; Evrak çantası: İstanbul Yedikulede dokumacılık limitet farikasında memur Hasan Birsen; Dolma kalemi Ereğli merkez ilk okula beşinci sınıfta Temel Güngör, Alanya bakkaliye ve züccaciye tüccarı Bay Sadık oğlu Feridun Soysal, Soma demiryolu enspektörü Bay Mürteza oğlu Şevki Çevik; İpekli mendil: İstanbul Ziraat bankası senedat dairesinde Jale Barda, Ankara maliye teftiş heyetinde H. Arık, Çankırı orman dairesi direktör sekreteri S. Özalt; İpekli çorap: İstanbul Burgaz adasında beyaz yalıda Bay Neşet H. Eren, Pangaltı Rumeli caddesinde No. 41 apartımanda Bay Nazmi; Kıravat: P. T. T. telsiz memuru Cevdet, Maraş tüccardan Mataracı zade Hüseyin Hüsnü oğlu Cevdet Hüsnü. (Yüz kuruşluk birer kitap): İstanbul Eminsinan mahallesi Şatır sokak No. 7 Neclâ Günkon, İstanbul Kız muallim mektebi 157 Mevhibe Şeren, İstanbul Büyükada Maden No. 47 de Cemal Babacan, İstanbul Ziraat bankası muhasebe memurlarından Afife, İstanbul Samatya çardaklı sokak No. 39 da K. Öztürk, İstanbul Ziraat bankası hesabı cari servisinde Semıha, (75 kuruşluk birer kitap): İstanbul Pıyerloti caddesi No. 30 Ziya oğlu İbrahim, İstanbul Erkek Lisesi 1357 Şinasi, İstanbul Üsküdar 20 inci mektep No. 20 Sevim İhsan, İstanbul Şehzadebaşı Kalenderhane Ana sokak No. 6 Sabahat Sami, İstanbul Sultanahmet No. 68 Meveddet Asım, Bolu Nafia kâtibi Kemal Çağlar, Sıvas tüm levazımında 5 inci sınıf hesap memuru Hüsnü Turansü oğlu Cemil, Çankırı İnhisarlarda bay Kadri kızı Güzin, Van Hudud alay karargâhı yazıcısı Enver Günçer, (50 kuruşluk birer kitap): Şebinkarahisar Maarif memuru Bay Burhan elile Bayan Melâhat, Amasya Asteğmen Kadri Umultan, Merzifon Şar başkanı bay Hamdi Acar oğlu Hasan Acar, Bursa ziraat mektebi 321 M. Emin, Eskişehir Hacıali cami Ülkü sokak No. 7 Uçak Arif kızı Yıldız, İstanbul Kurtuluş Bayan Gönül, İstanbul Kanlıca Bayan Behir Sadi, İstanbul Harbiye mektebi 412 Sulhi Çağlar, İstanbul Edirnekapı, Çakırağa yokuşunda No. 4 te Nazmiye, Ankara Nafia bakanlığı şoseler ve binalar reisliğinde Kâzım Erkut, Edirne P. T. T. Başmüdüriyeti başkâtibi eşi Bedriye, Çanakkale Palamut şirketi Bay Halit vasıtasile Necat Demirtaş, İstanbul Kızıltoprak Hüseyinpaşa çıkmazı Vedat bey köşkü Handan Bece, İstanbul Kız lisesi 1489 Nilüfer, Ankara İncesu sırakösklerde No. 8 Albay Seyfi kızı Nimet, Ankara Mukaddem mahallesi Haymana sokak No. 9 Hazım Oral, Bursa Yeşil incearalık No. T. Doğan, Kütahya Vahitpaşa kütüphanesi A. Aykut, İstanbul Aksaray Çakırağa camii No. 7 Mukaddes Unal, Gaziantep Trahum mücadele başkanlık başyazganı Ferit Özarık kızı Gülsen, Ayvalık Cümhuriyet okulası öğratmeni Sabiha Bige, Tekirdağ Park karşısında No. 20 de Rasıt Mensure, Adapazarı Foto Kadri Vehbi, İzmir Alsancak P. T. T. direktörü Etem kızı Naciye, Samsun Telgraf sevk memuru Nuri, (25 kuruşluk birer kitap): Sıvas Dumlupınar okulası öğretmeni B. Aydoğ, Gaziantep Cümhuriyet okulası öğretmeni T. Güngör, Ankara İktisat Vekâleti Deniz nakliyat umum müdürlüğünde Ulviye, Ankara Altıntaş mahallesi Bentderesi No. 27 de Kenan Kaya, Ankara Nafia Vekâleti şirketlerde Nimet Nazir, İstanbul Beykoz Yalıköy İshakağa sokak B. Aygun, İstanbul Haseki, Bakı bey sokak No. 16 da Mediha Burhan, İstanbul Gümrükler muhafaza başmüdürlüğü sicil kayt memuru Bedri, Afyon Lisede 77 M. Dede, İstanbul Harbiye mektebi Bl. 7 de F. Özdemir, Diyarbekir Diyarbekir bankası müdürü bay Sabri oğlu Faruk, İstanbul Erenköy kız lisesi 314 Fahriye, İstanbul Beylerbeyi, iskele memuru Bay Nuri oğlu Alp, İstanbul Vezneciler, kovacılar caddesi, Aynacı çıkmazı No. 3 te Ertuğrul, İstanbul Kızıltoprak Hacıkâmil efendi sokak No. 41 de Sedat Salsoy kızı Selma, İstanbul Divanyolu kuyulu sokak No. 9 da Perihan.

No. 11 **YARIM AY** BİLMECE KUPONU No. 11

EN MUKEMMEL ELEKTRİKLİ BUZ DOLABI:

KELVİNATOR

BOŞYERE MAHRUM KALMAYIN:

Yiyeceğinizi, İçeceğinizi: Gece Gündüz Taze ve Soğuk Bulundurmak;

◆

Kalan Yemekleri Bozulmadan Korumak;

◆

Sıcaklardan Türeyen Mikroplarin Kökünü Kurutmak

Gibi Size Türlü Türlü Faydalar temin eden: KELVİNATOR

ELEKTRİKLİ BUZ DOLABI'nı Kolaylıkla edinmek ister misiniz?.

Beyoğlu - Galatasarayda

SAHİBİNİN SESİ

Müessesesine Başvurun. KELVİNATOR adlı en mükemmel ELEKTRİKLİ BUZ DOLABI'nı orada bulacaksınız.